

Вікторія і її надія на Victoria

Історія боротьби дружини командира Маріупольського військового госпіталю за визволення чоловіка з полону

» стор. 6—7

«Пішов у Вирій побратим»

Під Покровськом загинув Сергій Павліченко, бандурних справ майстер та лірник з «Довбуша»

» стор. 3

Підвіски як от кутюр

Тернополяни налагодили виробництво дронів для фронту, виготовляють браслети для моніторингу поранених і створюють прикраси з гільз, які продають на модних аукціонах світу

» стор. 5

Україна молода

Середа, 11 вересня 2024 року №37 (6001)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 41,094 грн
1 € = 45,383 грн

Солодкі парочки

Минуле літо у Черкасах було щедрим на двійні, загалом їх народилося аж 18

» стор. 2

Дім, де народжуються діти.

Передплатіть «Україну молоду» на четвертий квартал

стор. 7

Олександр Сирський
голова командувач ЗСУ

«Вони (росіяни. — Ред.) хоч і не вивели з району Покровська багато військ, окрім однієї бригади морської піхоти, але тепер не можуть маневрувати своїми резервами як раніше».

■ ФІНАНСИ

Чорна діра бюджету

Уряд, наступивши на фінансові граблі, гарячково шукає джерела фінансування та вимушений різати оборонні видатки

Наталія НАПАДОВСЬКА

«У Мініборони немає коштів на бойові виплати ЗСУ за вересень, — заявила голова комітету ВР з питань бюджету Роксолана Підласа. — Країні доведеться виділяти гроші на закупівлю зброї зі свого бюджету і пожертвувати грошима, які були закладені на виплати військовослужбовцям».

Україна на початку серпня отримала від США як допомогу 3,9 млрд, але ці кошти спрямують на зарплати вчителям, медикам і рятувальникам. Уже в середині вересня казначейство муситиме обирати, кому насамперед заплатити «ті копійки, які надходять в державний бюджет зараз», попереджає народна депутатка, членкиня комітету Ради з питань фінансів, податкової та митної політики Ольга Василевська-Смаглюк.

«На сьогодні ми маємо ситуацію, коли і зовнішні партнери не дають достатньо, і відсутня політична воля збирати більше всередині країни. Це однозначно впливатиме на перебіг війни», — констатує старший економіст Центру економічної стратегії Юрій Гайдай.

Пошук «оптимального рішення» щодо фінансового забезпечення функціонування держави злочинно затягнувся: про «дірку» в бюджеті в 500 млрд грн почали говорити ще взимку, влітку довго і болісно обговорювали на комітетах і в експертних групах варіанти законопроекту, а 3 вересня народні депутати не спромоглися знайти два голоси та провалили ухвалення в першому читанні законопроекту №11416-д щодо збільшення податків.

«Політика і суспільна думка завадили це зробити», — вважає пані Василевська-Смаглюк. Окрім секвестру програм, де є невикористані кошти, та реструктуризації державного боргу, законопроект передбачав підвищення ставки військового збору з 1,5% до 5%, встановлення військового збору в розмірі 1% від доходу для платників єдиного податку III групи та встановлення військового збору для ФОП — платників єдиного податку I, II та IV групи на рівні 10% від мінімальної зарплати.

Облишмо за дужками «стратегію простих рішень» (з істотних джерел фінансування дефіциту бюджету — лише підвищення навантаження на білі зарплати) та небажання влади вирішувати системні проблеми корупції, схем на митниці та податкової. На засіданнях Податкового комітету була унікальна ситуація, коли депутати, зокрема опозиційні, виступали за підвищення податків, а виконавча влада — проти. Влада не бере на себе відповідальність за непопулярні рішення.

Несподіванкою як для нардепів, так і для фінансових експертів було те, що зник податок на надприбутки банків. Уряд і Нацбанк відмовились від збільшення податку на прибуток банків з 25% до 50%. До таких заходів вдався уряд минулого року, і в експертному середовищі цей крок вважався найбільш вірогідним та логічним.

Майже 120 млрд грн заробили українські банки за 7 місяців 2024 року, це на 22% більше, ніж за аналогічний період торік. На топ-10 банків України припадає 86% сукупного прибутку — 80,13 млрд грн, стабільно лідирує ПриватБанк із 37,16 млрд грн після оподаткування (це 40% прибутку всіх банків).

Надприбутки банки отримують від добровільно-примусових операцій з ОВДП — під 15-16% річних за рахунок держбюджету. Але у владі й надалі саме за допомогою ОВДП хочуть перекрити дірку від відсутності політичної волі. Всього на 2024 рік план передбачав розміщення 526 млрд ОВДП, уряд запропонував цей план збільшити на 165 млрд грн, а парламент — на всі 216 млрд грн. Та чи реально це?

На чотири місяці цього року треба залучити «всього-на-всього» дещо більше, ніж по 100 млрд грн щомісяця, або по 20 млрд грн на кожному аукціоні. При цьому останні аукціони навіть близько не залучали навіть по 10 млрд грн, у червні було два аукціони на 15 та 16 млрд відповідно завдяки розміщенню доларових паперів.

«З ОВДП все ясно: позапланові 165 млрд грн ОВДП будуть викуповувати держбанки, хочуть вони того чи ні, мають вони корпоративних управлінців чи ні», — іронізує керівник аналітичного відділу інвестиційної компанії Concorde Capital Олександр Паращій. Але ОВДП — це «мертві гроші», які не живлять економіку. Експерти б'ють тривогу: у 2024 році обслуговування ОВДП коштуватиме державі до 157 млрд грн, або понад 3 тис. 900 гривень на кожного громадянина, а в 2022 році ця сума становила всього 115 гривень.

Замість системних фінансових рішень від уряду суспільство отримало дев'ять нових міністрів та монетний хайп. Нові-старі фігури хоч і є найбільшою урядовою ротацією з початку повномасштабного вторгнення росії, на практиці нагадують лукашенківське кадрове «перетрашування». Людей, здатних комплексно, системно вирішувати стратегічні проблеми країни, не з'явилося.

«Перестановка в українському уряді, скоріше, не свідчить про фундаментальні зміни у внутрішній чи зовнішній політиці», — написали західні медіа, посадовці ж анонімно прокоментували: «Чергова концентрація влади в ОП».

А Нацбанк, виступивши з ініціативою замінити назву монети «копійка» на «шаг», викликав неабиякий «аларм» у середовищі фінансистів. З-поміж найбільш пристойних коментарів були «не на часі» та «яким коштом?».

І хоч потім з'ясувалося, що собівартість монет залишиться без змін і Нацбанк планує викарбувати у 2025 році «всього» 20 мільйонів номіналом у 50 шагів для заміни частини з 1,35 млрд копійок того ж номіналу — а це ж тільки 14,8%, — здивування залишилося. Бо лементу було з надлишком. І за цим криком регулятора зручно не відповідати на запитання, яке все частіше йому ставлять: за жорсткого бюджетного дефіциту чи вдаватиметься він до друку грошей, як це було в 2022 році, коли НБУ був вимушений надрукувати 400 млрд грн? У своїх інтерв'ю очільник НБУ пан Андрій Пишний старанно обходить це питання.

«Чи зможемо ми його (друку. — Ред.) уникнути в цьому році, а тим більше в наступному, — час покаже», — вважає фінансовий експерт Олександр Паращій. ■

■ НА ФРОНТІ

Нічний переліт

Через атаку українських дронів у Москві не працювали одразу три аеропорти, а четвертий підозріло димів

Лариса САЛІМОНОВИЧ

У ніч з понеділка на вівторок рашисти традиційно мордували українські регіони і Київ своїми шахедами, але цього разу дісталось й їхній столиці. Через приліт невідомих БПЛА у Москві закрили три аеропорти — «Шереметьєво», «Внуково» і «Домодедово», оголосивши вже звичний для таких випадків план «Килим». Характерний дим пасажирів бачили і в районі «Жуковського». Очевидці повідомили в соціальних мережах, що чули щонайменше 10 гучних вибухів, але мер сергій Собянін традиційно відзвітував про збиття всіх дронів ще на підльоті до столиці мордору. Втім, як з'ясувалося під ранок, уламки безпілотної все ж упали на багатоповерхівку, тому мешканців довелося евакуювати.

Героїчно боролася з БПЛА тієї ж ночі і Брянщина. Тамтешній губернатор олександр Богомаз повідомив, що місцеві сили ППО окупантів перехопили і знищили одразу 59 безпілотної літака типу і при цьому жоден об'єкт не потрапив. Гаряче було також у Липецькій, Тульській, Курській, Орловській, Воронежській, Калузькій областях і Краснодарському краї. Повідомляється про ураження паливно-енергетичного об'єкта і влучання дрона в аеродром «Халіно».

Тим часом наземний фронт і надалі залишається гарячим. Щоправда, за даними головнокомандувача ЗСУ Олександра Сирського, дещо спала напруга поблизу Покровська, на штурм якого кацапи кинули свої найкращі сили. Втім, уже протягом шести діб ворог у цьому районі «не просу-

нувся на жоден метр». Виграшну ситуацію генерал в інтерв'ю CNN пояснив початком бойових дій на Курщині. «Вони хоч і не вивели з району Покровська багато військ, окрім однієї бригади морської піхоти, але тепер не можуть маневрувати своїми резервами як раніше», — сказав він. За словами головнокомандувача ЗСУ, Курщину Україна обрала для удару тому, що ця область виявилася найслабшим місцем в обороні ворога. Загарбники планували використовувати цю територію як плацдарм для атаки на Сумщину, але тепер мусять захищатися самі.

Кількість атак на Покровськ, за словами військових, дійсно зменшилася замалим не вдвічі. У зведенні ISW говорилось, що ЗСУ відновили деякі раніше втрачені позиції у Новгородівці на південний схід від цього міста. Але окупанти тепер серйозно взялися за Курхівський напрям, де помітно зросла інтенсивність обстрілів. Вони також атакують Торецьк і Вугледар, який намагаються обійти з флангів.

До речі, москалі вгрізаються в українську землю ціною величезних втрат. Лише упродовж доби 9 вересня ЗСУ відправили на концерт до козона 1 тис. 380 росіян. Окупанти втратили за цей же період 178 одиниць техніки та озброєнь. Зокрема, згоріло пів сотні артсистем, 36 дронів, 19 броньованих машин. Усього ж з початку гарячої фази війни у полях і містах України полягло 627 тис. 790 окупантів, згоріло 8 тис. 640 танків і 17 тис. 880 артилерійських систем. Демілітаризація рашистської армії успішно триває далі. ■

■ ОБВА!

Солодкі парочки

Минуле літо у Черкасах було щедрим на двійні, загалом їх народилося аж 18

Людмила НІКІТЕНКО

Три літні місяці у Черкаському обласному перинатальному центрі виявилися особливо «врожайними» на народження двійнь: у серпні народилося 5 двійнь, а в липні — аж 8. Про це «Україні молодій» повідомили у цьому лікувальному закладі.

Як розповідають у перинатальному центрі, загалом тут у минулому місяці на світ з'явилися 123 малюки. Серед них 56 дівчаток, 67 хлопчиків і аж 5 двійнь.

«Першість у вазі розділили два хлопчики, подарувавши своїм батькам по 5 кг 310 г і 5 кг 450 г щастя», — розповідають лікарі обласного перинатального центру. І додають, що аномально жаркий липень потішив не лише високими температурами. Гаряче було і в перинатальному центрі, за цей час тут на світ з'явилося 191 немовля — 96 дівчаток і 95 хлопчиків, серед них 8 двійнь.

Щедрим на двійні був і червень, коли у перинатальному центрі Черкас зі 101 новонародженого виявилось 5 двійнь. ■

Подвійне батьківське щастя.
Фото з сайту Черкаського обласного перинатального центру.

Людмила НІКІТЕНКО

Україна втратила ще одного свого талановитого сина: на війні з російськими окупантами під Покровськом загинув відомий майстер народних музичних інструментів із Черкащини — 55-річний Сергій Павліченко. У мирному житті він створював бандури, кобзи, ліри та гуслі, а також був активним учасником усіх Майданів і Революцій.

Захищати рідну землю з рідного міста Корсунь-Шевченківський Сергій Павліченко пішов добровольцем.

«Немає слів — біль і сум. Ми назвали його в нашому колі старих друзів Грицько. Грицько Папуга — таке нове козацьке ймення дали йому друзі в часи відродження нашого Вільного Козацтва. Щирий козак, справжній гайдамака, майстер музичних інструментів», — про втрату друга в соціальних мережах повідомив лідер гурту «Хорєя Козацька» Тарас Компаніченко.

Режисер Олесь Санін, для фільму якого «Довбуш» Сергій Павліченко створив колісну ліру і вона там звучала, з болем написав у соціальних мережах, що «порвалася ліри цієї співаниця»: «Прийшла звістка, що поклав голову наш братчик за нашу свободу на фронті під Покровськом. Ти завжди був Воїном, завжди Лицарем. Вічна слава, тобі брате. Царства Небесного».

Сергій Павліченко був активним учасником культурного відродження, членом Київського Кобзарського цеху та учасником історичного клубу «Чорні Запорожці». Він відстоював Україну на Майдані під час Помаранчевої революції та Революції гідності, у ніч з 18 на 19 лютого 2014 року був поранений, три рази переніс поранення вже під час відсічі російській агресії. Також Сергій Павліченко був співавтором першого фільму про «Холод-

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

«Пішов у Вирій побратим»

Під Покровськом загинув Сергій Павліченко, бандурних справ майстер та лірник з «Довбуша»

Фото з сайту bukvy.org

ноярських гайдамаків-повстанців».

«Україна молода» розповідала про неймовірний талант бандурних справ майстра Сергія Павліченка ще у 2007 році. <https://umoloda.kyiv.ua/number/1028/171/37095/> Тоді автор цих рядків була в Корсунь-Шевченківському в пана Сергія вдома. Він та його двоюрід-

ний брат Андрій Музика показували цілий альбом світлин, на яких виготовлені майстром бандури, гуслі, ліри, мандоли, кобзи, торбани та лютні. Ці старосвітські музичні інструменти, котрі Павліченко почав виготовляти ще у 1991 році, звучать тепер не лише в нашій Україні, а й у Канаді, Америці, Англії та Франції.

Фото з сайту leopolis.news.

«Таких хлопців мало в Україні. Він душу вкладає у свої інструменти», — сказав тоді про брата Андрій Музика.

Режисер стрічки «Довбуш» Олесь Санін висловив жаль через втрату майстра, наголосивши, що інструменти Сергія Павліченка продовжать жити в руках його учнів.

Світла пам'ять Герою! ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Харківська область

■ СКАНДАЛ

Боець бездуховного фронту

Піп забороненого в Україні московського патріархату захопив храм ПЦУ і погрожує настоятелю розправою

Громада села Самійлівка Лозівського району проголосувала за перехід до Православної Церкви України, тому настоятелем місцевого храму Святого Рівноапостольного князя Володимира став Андрій Челомб'їтко. Втім із волею односельців не зміг змиритися представник московського патріархату Сергій Тіняєв. Він самовільно зірвав замки, що були замінені після голосування, і захопив церкву.

Спроба представників громади провести з непроханим гостем мирні переговори не увінчалася успіхом. На розповсюдженому в соціальній мережі відео священник спокійно господарює в захопленому при-

міщенні й радить самійлівцям забиратися геть. Не минуло й без погроз. Піп повідомив, що в нього є чимало друзів, які допоможуть вирішити проблему. Тепер під церквою постійно чергують невідомі особи, яких у Самійлівці вже називають «тітушками».

Заслугує на увагу правоохоронців і наступний діалог. Дружина законного настоятеля Світлана Челомб'їтко по-

росила Тіняєва показати документ, який дозволяє йому перебувати в храмі. «А що вам показувати, якщо ви заборонена організація?» — відповів той. «Це ви заборонена організація, — резюмує жінка. — Президент уже й указ підписав. Вам дали 9 місяців на те, щоб ви пішли». Ці слова остаточно скинули з представника московської секти благочестиву маску. «А я отак візьму вас і під ... коліном.

І все», — вилаявся він. Тобто виходить, що закони України для представника московського патріархату не писані. Він уперто керується постановами країни-агресора, де ПЦУ й далі вважають забороненою конфесією.

Утім нечуване нахабство Сергія Тіняєва має суттєву першопричину. «Він не один, — повідомила в телеграмі Світлана Челомб'їтко. — Його підтри-

мують староста села Самійлівка Ольга Благодєрова та голова Близнюківської громади Король. Модератор виявляє мої коментарі у фейсбуці й видаляє. Отож я хочу сказати: якщо вони й надалі підтримуватимуть незаконне захоплення храму, то нашим наступним кроком буде звернення до офісу президента».

До речі, в червні минулого року єпископ Ізюмський і Куп'янський Іоан УПЦ МП відлучив настоятеля самійлівського храму від служіння в церкві за «уклоненіє в раскол». Простіше кажучи, Андрій Челомб'їтко підтримав ПЦУ. Але, незважаючи на те, що діяльність московського патріархату вже потрапила на рештці під заборону, її адепти й понині не складають кремлівську зброю. ■

■ ВІРА

Молитва за Україну

У Золотоноші Свято-Успенський собор перейшов до ПЦУ

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині у місті Золотоноша парафіяни Свято-Успенського собору перейшли до Православної церкви України. Тож у цій церкві вже відбулася перша Божественна літургія українською мовою.

«Хочу привітати з цієї знаменною датою усіх жителів Золотоноші і Золотоніського району», — зазначає благочинний Золотоніського району, протоієрей, військовий капелан Роман Личак, пише «Золотоноша.City». За його словами, нарешті у цьому храмі звучить молитва українською мовою, молитва за наших захисників, які боронять Україну. Для них це буде надійним тилом. «Шкодою, що дехто із золотонісців не може визначитися. Скільки їм для цього ще треба часу? Третій рік

війни! І що вам ще треба, щоб ви усвідомили: не може бути тіло українським, а душа російською. Хочу подякувати усім небайдужим, хто прийшов і підтримав нас», — говорить Роман Личак.

Як розповіли «УМ» у Черкаській єпархії ПЦУ, тільки минулого місяця на Черкащині до Православної церкви України з московського патріархату перейшли парафіяни Свято-Успенського храму села Геронимівка, Свято-Миколаївської церкви села Нетеребка, Свято-Дмитрівської церкви села Громи.

А в Каневі православна громада проголосувала за такий перехід Успенського собору, збудованого князем Всеволодом Ольговичем ще у 1144 році. Ця велична церква близька за архітектурою до Кирилівської у Києві.

З Успенським собором пов'язано й ім'я Тараса Шевченка: у травні 1861

Свято-Успенський собор у Золотоноші перейшов до Православної церкви України.

Фото з ФБ.

року на пароплаві «Кременчук» останки Кобзаря було перевезено з Києва до Канєва. Дві доби домовина перебувала в Успенському соборі. Родичі Тараса Григоровича хотіли поховати Тараса біля стін Успенського собору, але Гри-

горій Честахівський, який супроводжував прах великого поета, зумів відстояти виконання останньої волі Тараса. Тож 10 (22 травня) після відслуженої в церкві панахиди прах віднесли на Чернечу гору. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

РОЗРАХУНКИ І РЕАЛІЇ

Титани хочуть пересидіти

«Золота Орда» повернула путіну статус глобального гравця

Світ стомлюється від війни в Україні, зникає жити в умовах її постійного поширення, боїться ядерної соціопатії північної корей, виробництва ядерної зброї іраном, який вже володіє достатньою кількістю збройного урану. А тим часом продовжуються певні вузьконаправлені, вигідні для кожної країни рухи.

Наприклад, надприбуткове виробництво зброї.

Китай хоче стати новою Америкою. Росія та колишні країни третього світу є лише ресурсом для досягнення такої мети. Російська агресія проти України — це портал для атаки на західну цивілізацію, щоб забезпечити домінування автократії. Але чи усвідомлює світова демократія стовідсотково цю загрозу?

Міжнародне право не діє

Війна в Україні має вирішальне значення для встановлення майбутнього світового порядку. Його модель змінюється в нас на очах.

КНДР (північна Корея) існує винятково завдяки фінансовій та ресурсній підтримці Китаю. Договір з росією лише розширює можливість цих своєрідних союзників формувати нову воєнно-політичну вісь з позиції сили.

Скажімо, іран у підписаному договорі з росією «Про всеосяжну співпрацю» знайшов усі необхідні для нарощування свого агресивного реноме формулювання пункти.

Водночас інший гравець, Індія, демонструє вигідні для себе гойдалки. Нагадаємо, влітку, напередодні саміту НАТО у Вашингтоні, новообраний прем'єр Індії Нарендра Моді провів путіна. До речі, в 2019 році він зустрічався з путіним у Владивостоку. У Делі не виступили із засудженням воєнного вторгнення в Україну, не підписали швейцарське комюніке і є одними з головних російських інвесторів, купуючи заледве не половину нафти рф.

Щоправда, коли ЗСУ почали наступ на Курську область, Моді несподівано для кремля відвідав Київ.

Можливо, титани підсліпуваті? І саме тому вони незграбно рухаються в будинку з кришталю, заповненому 8 мільярдами унікальних живих форм — людей. Вони не хочуть злазити з порохових бочок.

Курська операція хоч і стала на певний час головною червоною лінією путіна, але не зупинила його просування в глибину України. Вона змішала геополітику, перевернула уявлення західних лідерів про росію і здатність її правителя до підняття рівня ескалації та засвідчила його виснаження.

Можливо, саме цей політичний ефект міг би стати джокером у відносинах із союзниками щодо посилення воєнної підтримки України. Проте цього не сталося. Натомість путін здійснює активну реабілітацію власної персони. Він активізувався у доведенні своєї глобальної суб'єктивності та важливості для світової політики. Він під гарантії уряду Монголії й практично з дозволу МКС у Гаазі прибув до колись рідної москви країни Золотої Орди на настійливе запрошення президента для святкування річниці спільної перемоги над японцями.

Путін ігнорує слабкі погрози Заходу й повертає собі статус глобального гравця.

Не путіним єдиним. Не він перший. Згадаймо, суданський президент Башар і лідер джамахірії Каддафі також особливо не переймалися виданими МКС ордерами на їх арешт. Путін — третій. Однак усе йде до того, що й він прийме долю цих диктаторів.

А тим часом «бункерний» бавиться своєю недоторканністю та роллю в глобальному сценарії світу. Підтвердження цьому немає. Але різні інсайтери повідомляють про переговори прем'єра Ізраїлю Нетаньяху з московським покровителем ХАМАСу щодо посередництва з ним у підписанні мирної угоди. Її нещодавно вимага-

ли пів мільйона мешканців країни на заклик профспілок Ізраїлю.

Ситуація в глухому куті. Як і в Україні. Вона хоче переговорів про мир, але не може. Путін може дати мир континенту, але не хоче. Він впливає на ХАМАС більше, ніж іран. Якщо він раптом стане посередником попереду США і доб'ється миру, то він іще більше розв'яже собі руки як агресор у масці миротворця-добраго самаритянина.

Тому в президента України Володимира Зеленського, його малочисельної команди та всіх, хто формує міжнародний трек, не залишилось жодного права на помилку. Тим більше, коли, можливо, в путіна є свій джокер, і не один.

Надання Україні далекобійної зброї для ударів у глибину росії в обмін на припинення сухопутних операцій на її території було б виявом відповідальності й послідовності партнерів. Проте Пентагон продовжує заборону використання АТАСМС для ударів по росії, крім відбиття прямої агресії. Британія не заперечує, але оглядається на США. Італія взагалі проти використання її зброї на російській території, бо вона з нею не в стані війни.

Польща відмовляє у поставках України додаткової зброї й передачі МіГ-29, водночас радикально заперечуючи членство України в ЄС «без згоди Польщі, оскільки це не відповідає стандартам, у тому числі культурно-політичним». Прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск завив, що це буде ледь не генеральною лінією під час польського голосування у Раді ЄС наступного року.

Німеччина погрожує скоротити до мінімуму фінансування на озброєння України.

Кандидат у президенти США До-

Російська агресія проти України — це портал для атаки на західну цивілізацію, аби забезпечити домінування автократії.

нальд Трамп на виступі в Пенсильванії вчоргове заговорив про любов до путіна і росії, а його конкурент від демократів Камала Гарріс у своєму програмному інтерв'ю телеканалу CNN взагалі не згадувала про Україну.

Тому важко зрозуміти, чи стоїть питання стратегії й відновлення глобального лідерства Америки як умови її процвітання. Адже саме Україна може виявитися тією критичною точкою, натиснувши на яку, Китай і росія можуть послабити американську демократію.

Це не тема дебатів Гарріс і Трампа. Це проблема глобального виживання і переходу на інший, ще не відомий, рівень цивілізації. Інакше спільний скляний будинок може розсипатися.

Українці як ніхто зараз розуміють ризики геополітичних помилок. Вони вважають, що якщо гіпотетично Америка стане Трамповою, вона самоусунеться від світового лідерства, зануриться в самоізоляційний хаос — і під тиском вісі зла й диктатур демократії почнуть падати.

Торгівля з Китаєм, імовірно, відбуватиметься на бартерній основі. А це — глухий кут і шлях до воєнного комунізму та продрозверстки.

Але, схоже, світ сам обирає цей шлях.

Перемовини: місія можлива?

Нагадаємо, місія Орбана як кур'єра путіна провалилася. Зеленський не прийняв ультиматум російського «понтифекса». Консильєри кремля визнав це, говорячи про несумісність позицій Києва і москви та немож-

Китай прагне вибити Америку зі світового лідерства.

ливність звести їх до початку переговорів.

Однак «миролюбива» частина Європи готова до завершення війни перемовинами в інтересах російського диктатора.

Тим часом путін неодноразово високоточними ударами по Україні важкими ракетами з бойовою частиною в пів тонни робить послання у Вашингтон лідерам Альянсу та їхнім союзникам, мовляв, йому мир за міжнародними правилами та звичаями не потрібен.

Користуючись їхніми невпевненістю, нерішучістю, неприхованою сервільністю, бажанням зберегти не лише обличчя російського диктатора, а й путінізм-рашизм, очільник кремля готовий воювати й убивати всіх, хто з цим не згодний. Він своїм постійним

знуцанням над Україною демонструє, що росія готова до переговорів, але Україна має капітулювати. Правитель росії провів червону лінію: Україна передає третину своїх територій за якоюсь мирною угодою, демілітаризується, бере на себе зобов'язання про постійну нейтральність — позаблочки.

Про деталі можна сперечатися, і путін може бути навіть «добрим». Він дозволяє Україні вступити в ЄС, розуміючи, що за такого плану капітуляції це неможливо.

Також, незважаючи на те, що Україна ледве не всю війну сама ініціює різноманітні схеми миротворення з росією, від певних поступок у Стамбулі до розмитого невизначеності у Швейцарському комюніке, путін постійно звинувачує Київ у нездатності вести мирні переговори. Однак ніхто не знає, куди завтра розвернеться жезл долі. І в яке несподіване безповоротне провалля матриці може гепнути головна загроза світу — путінська росія.

Рівновага зомбі-апокаліпсису

Україна тим часом втілює власні сценарії, намагаючись змусити світ не просто говорити, а діяти. Звідси народився Курський наступ. Однак майже в один час, коли ЗСУ взяли Суджу, росіяни захопили місто Новгородівка і ще кілька населених пунктів. Тут не було ударів по наших військах бронетанковими групами й атак навіть на рівні рот.

Росія продемонструвала повзучий результативний наступ із використан-

ням малих штурмових піхотних груп, які просочуються через заборонні лінії ЗСУ, закріплюються і ведуть інтенсивний бій. Одночасно на всіх ділянках фронту того ж Покровського напрямку. Схожа тактика використовувалась ще в Другій світовій. Після неї не використовували через неприйнятну, надмірну летальність. Близьку до зомбі-апокаліпсису.

Зрима проблема України, що не дала змоги ефективно протистояти цьому, — відсутність фортифікацій. Вони могли б суттєво зламати наступальну енергію противника. Українцям важливо мати всі види ствольної артилерії та постійно нарощувати кількість ударів дронами.

Президент Зеленський на форумі «Україна-24. Незалежність» заявив про здатність ВПК випускати до 2 млн дронів на рік, але «грошей мало дуже». Однак більшість FPV-дронів-камікадзе на фронт постачають українські та іноземні волонтери.

Водночас дві країни (північна Корея та іран) за період цієї війни передали на болота більше ракет, ніж нам надала вся коаліція наших партнерів. Це при тому, що росія сама також виготовляє балістику. Україна — ні.

Українці вже ледь не хором запитують: «Цікаво, а в якому столітті на Заході з'являться політики, котрі будуть більше робити, ніж говорити?». З іншого боку, не новина, що виробництво зброї — доволі прибуткова справа, що може забезпечити лише війна.

Тож нещодавно Пенсильванія, Аризона та Техас, що в США, уклали мільярдні контракти на виробництво зброї та боеприпасів у рамках військової допомоги Україні. Згідно з даними Пентагону, Пенсильванія отримала \$2,52 млрд інвестицій і фінансування на виробництво зброї та боеприпасів, Аризона — \$2,02 млрд, Техас — \$1,85 млрд. А, наприклад, компанія Raytheon, що виробляє системи Patriot, і General Dynamics у всіх трьох штатах, узяла мільярдні контракти на виробництво. Всього на закупівлі, інвестиції та заміну озброєння виділили понад \$41 млрд у 35 штатах. Однак навряд чи новенька зброя піде в Україну. Їй можуть надати щось залежале. І за те спасибі. Так, Україні потрібна зброя. Це зрозуміло.

Водночас чому партнери, котрі кажуть, що підтримують Україну, досі не розробили воєнну стратегію, тактику зламу російської доктрини щодо повзучої війни на виснаження? Очевидно, впливає міжнародне співтовариство, втікаючи від реальності, намагається якоюсь перечекати, пережувати, переконати, домовитись. А центр ухвалення рішень збирає свої вершки зі страждань України. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

За спиною в Ольги Коновал у момент спілкування з журналістами виднівся портрет її чоловіка Сергія. Саме він створив у Тернополі «Дім ветерана», яким наразі змушена опікуватися його дружина. Причину заміни лідера видає скорботна чорна стрічка на його світлині — цей мужній воїн з позивним «Норд» загинув на Донбасі у квітні цього року. Започаткована ним справа продовжує жити далі, оскільки потрібна всім — і тим, хто на фронті, і тим, хто вже повернувся додому після важкого поранення.

Прикраси, що пахнуть порохом

У травні цього року командир 2-ї стрілецької роти «Сталева соня» Сергію Коновалу виповнилося б усього 32 роки, але він встиг пройти одразу два етапи війни. На перший, у 2014-му, пішов, ще будучи студентом-медиком. Брав участь у боях за Мар'їнку, Станицю Луганську, Піски, Авдіївку. А коли рашисти зважилися на «повномасштабку», записався у добровольці знову. Спочатку звільняв Київщину і Харківщину, а далі вже знайомий Донбас. Загинув командир біля Часового Яру під час виконання бойового завдання — ворожий снаряд влучив прямісінько у бліндаж. Тернопільський «Дім ветерана» — теж його дітище, що нині тримається в основному на тендітних жіночих плечах.

Перерахувати всі напрями, якими опікуються тернопільські волонтери, практично неможливо. Складається враження, що вони взяли на себе ті справи, до яких не доходить руки ні в кого, а вони помітили і змогли. Тут проводять вечори пам'яті на честь полеглих героїв, організують презентації книжок про творчість війни, влаштовують воркшопи, тренінги та літературні «квартирники», надають психологічну підтримку, допомагають організувати власну справу. Зрештою, сюди навідується просто для того, аби побути серед своїх.

У «Домі ветерана» також розробили спеціальний електронний браслет, який відстежує етапи евакуації пораненого захисника з поля бою. Цю ідею запропонувала Ольга Коновал, будучи керівницею патронатної служби 2-го стрілецького батальйону. «Ми мали таку проблему: боєць, який отримує поранення на позиції, може прожити до 10 етапів евакуації, і де він опиняється наприкінці цього шляху (часом без телефону, непритомний, без речей і документів), ми як стрілецький батальйон не могли знати, — каже вона. — Якщо інформація про бійця довго не було, я телефонувала до лікарень, однак лікарні таких даних не дають, бо це закрита інформація. Ми губили на тривалий час свого бійця і мусили подавати документи про самовільне залишення частини, а потім «відкатувати» по документах назад, коли знаходили його у лікувальних закладах».

Тепер усе по-іншому. На червоних електронних браслетах є напис «Не знімати» і номер патронатної служби. Його на руку пораненому одягають медики, аби військовий зміг передати інформацію про себе побратимам. А вже ті здійснюють супровід по документах. Це надзвичайно важливий процес, оскільки той факт, що бійцям після поранення доводиться самостійно вирішувати паперові проблеми, підірвав їхній морально-психологічний дух. Людина, без перебільшення, пройшла на фронті пекло, а потім ще змушена щось доводити неповороткій і часто бездушній бюрократичній системі.

Патронатна служба запровадила також екстрені бокси для

поранених, куди входять зубна паста, щітка, шльопанці, футболка, білизна тощо. Тобто найпростіші речі, які необхідні в шпиталі. Фінансують проєкт переважно тернопільські підприємці. І це ще не все.

«У нас у кожному місті створено осередки «Правої молоді», — каже Ольга Коновал. — Ідеться про молодіжний сегмент руху «Правий сектор». Ми співпрацюємо з кожним таким осередком. Якщо я знаходжу бійців в інших містах, одразу передаю їх у місцевий осередок. І далі вже молоді опікуються пораненими. Бійці не залишаються наодинці в чужих містах».

Дрони теж на часі. Налагоджувати виробництво безпілотників починав ще Сергій Коновал, проте розвивати справу довелось Ользі. На це потрібні великі кошти, тому волонтери знаходять і заробляють їх самі. Один з напрямів — створення авторських прикрас, матеріалом для яких служать відпрацьовані бойові гільзи. Майстриням їх привозять військові прямісінько з фронту. З них виготовляють персні, підвіски, брелоки, браслети. Авторські прикраси з бойовою історією волонтери обмінюють на донати. Їх також розігрують на престижних міжнародних аукціонах і великих концертах за кордоном, де ставки стартують від 500 доларів. На виручені кошти випустили понад 300 безпілотників.

За словами пані Ольги, «Дім ветерана» — єдиний у Тернополі ветеранський простір, що працює реально. «Це не якась там громадська організація «на документах», а простір, який підтримує ветеранів, — вважає вона. — Шукаємо ресурси самі, державного фінансування не маємо. Міська влада передала нам це приміщення в оренду, за що ми їй дуже вдячні. Всі заходи, які ініціюємо, проводимо за підтримки небайдужих людей. Зараз ведемо перемовини з американською спільнотою ветеранів, які готові нас підтримувати».

Дрібниці мають значення

У Тернополі немає військового госпіталю, тому поранених везуть до п'яти лікарень міста, жодна з яких не готова повноцінно враховувати всі потреби таких пацієнтів. Саме тому при «Домі ветерана» виникла група з десяти дівчат, що називають себе «Лікарняною бандою». Їхня допомога — це численні послуги, без яких пораненому бійцеві надзвичайно складно впоратися самостійно. На думку організаторки проєкту Надії Левицької, при кожній клініці, де лікуються військові, давно треба ввести посаду соціального працівника, який би надавав потрібну інформацію, купував у разі потреби ліки тим, хто не встає з ліжка, приносив з пошти посилки, допомагав оформити документи. Але оскільки такої людини немає, волонтери взяли цю роботу на себе.

Ситуації трапляються, без перебільшення, патові. Як, наприклад, бійцю, який виписався з лікарні на милицях чи в інвалідному візку, самостійно сісти в потяг? «Отож ми власними автівками привозимо поранених на вок-

НЕБАЙДУЖІ

Підвіски як от кутюр

Тернополяни налагодили виробництво дронів для фронту, виготовляють браслети для моніторингу поранених і створюють прикраси з гільз, які продають на модних аукціонах світу

зал, — каже Надія. — Далі йдемо до начальника вокзалу, аби той попередив машиніста про затримку відправлення поїзда. З квитками «сьогодні на сьогодні» або «з вечора на завтра» — теж проблема. Я була свідком, коли військовий, що був на милицях і мав поранену руку, у відчай вчинив на вокзалі скандал».

Лікуватися теж непросто. У бійця, що отримав поранення на полі бою, зазвичай дуже багато проблем зі здоров'ям. У нього можуть бути одночасно пошкоджені судини, зір, слух і внутрішні органи. Тобто хворий потребує консультації одразу кількох фахівців. Але профільний лікар відділення, в якому перебуває боєць, не може дати офіційного скерування до цих спеціалістів, бо працює за протоколами. У таких випадках за справу знову ж таки беруться волонтери. Вони самі домовляються з керівництвом лікарні, везуть поранених бійців в інші лікувальні заклади, як правило, приватні, вирішують питання спонсорської оплати, шукають транспорт.

Психологічна допомога у клініках теж часто буває не на висоті. «Таку послугу в лікарнях часто надають непрофесійно, — каже учасниця цієї волонтерської групи Руслана Мельник. — Наприклад, психологи радять бійцям таке: якщо вам погано, вийдіть на вулицю, сядьте на лавку і поговоріть з Богом. Але це не психологічна допомога. Це повна її відсутність. Я особисто чула і такий діалог. «Ти вбивав?» — запитує психолог. «Так, убивав», — відповідає поранений боєць. «А що ти відчував, коли вбивав? — допикає фахівець. — Що для тебе зброя: вона захищає чи несе смерть?». Коментарі, як-то кажуть, зайві».

Трапляються і випадки, які можна сміливо назвати вершиною цинізму. «Також є зауваження до роботи протезних підприємств, — сумно констатує Надія Левицька. — У бійця з ампутацією нижніх кінцівок ще не загоїлись рани, а представник одного протезного підприємства, маючи домовленість із головними лікарями, пропонує йому протез — не завжди якісний і не завжди вчасно. Інше аналогічне підприємство має кращу базу для роботи, якісніші моделі. Але «верхи» лікарні не дозволяють у них працювати»...

Не мовчи як риба

Бійці після важкого поранення не повертаються на фронт, але їм непросто знайти себе заново у цивільному житті. «Дім ветерана» — це той простір, де можна отримати цінну пораду й ознайомитися з чужим досвідом. Саме там вдалося поспілкуватися з 35-річним Миколою Микуляком. У спеціалізованій батальйонній поліції особливого призначення «Луганськ-1» він воював з 2015-го по травень 2023 року. Звільнившись з армії через загострення старих травм хребта. Втім сидіти без діла зі статусом інваліда другої групи бувалий фронтовик не захотів. Тож відкрив магазин

Ольга Коновал, яка продовжує справу свого чоловіка.
Фото газети «Високий замок».

Тернопільські берегині.
Фото з сайту «Громада груп».

для рибалок і почав влаштовувати безкоштовну риболовлю для ветеранів.

Проєкт виник завдяки військовим, які вчилися на операторів БПЛА. Зустрілися з ними випадково й вирішили порибалити разом. «Хлопці добре відпочили, отримали задоволення, — пригадує Микола. — І з того часу я почав виношувати ідею ветеранської риболовлі — проєкту для всіх учасників бойових дій із 2014 року. У нас з'явилися спонсори, які допомогли зі стартовим капіталом. Ми додали свої кошти і закупили необхідне обладнання. Так у нас запрацювала «Ветеранська риболовля» для морально-психологічної реабілітації ветеранів війни».

Аби оцінити результат, Микола навів такий приклад. Уже на першому виїзді до ставка ор-

ганізатори зіткнулися з дивною проблемою. Комісований рік тому боєць пів дня просто мовчав. «Ми не наполягали, бо хотіли, аби він душею відпочив, — каже Микола. — Але коли вже сіли за стіл обідати, почали згадувати, де хто воював. Сіверсько-донецьк, Лисичанськ, Попасна, Троїцьке, Трьохізбенка. І виявилось, що в один день ми могли бути з ним на сусідніх вулицях. Він був артилеристом, ми — у спеціалізованій. Говорили до вечора. Потім роз'їхалися. А через годину — дзвінок. Жіночий голос каже: «Це дружина Андрія. Він з вами сьогодні їздив на проєкт. Що ви з ним зробили?». Ми подумали, щось сталося. Вже були готові їхати. І тут дружина розповідає, що чоловік уперше за рік почав посміхатися й ділитися емоціями». ■

Ганна ВОЛКОВА

■ БРАНЦІ КРЕМЛЯ

Ось уже 28 місяців полковник медичної служби ЗСУ, Герой України, командир Маріупольського військового госпіталю Віктор Івчук перебуває в російському полоні. За даними з відкритих джерел, рік тому окупанти незаконно утримували в неволі понад 500 військових та цивільних медпрацівників.

Дружина Віктора, Вікторія, розповіла про те, як її чоловік разом з колегами робив усе можливе, щоб урятувати поранених військових і цивільних в окупованому місті. Про невдалий прорив захисників із заводу імені Ілліча. Про єдиного листа, написаного чоловіком з полону, який ішов цілий рік. І про те, як сні допомагають їй відчувати його присутність поряд...

Коли в'язнів б'ють кийками по ногах, усі намагаються встояти, бо удари по голові ще болючіші

Зазвичай перед обміном полоненими Вікторія кілька ночей не спить. А потім, коли обмін проходить знову без її чоловіка, вона ще три-чотири дні нічого не може робити, навіть розмовляти. І так уже 28 місяців.

Після захоплення ЗСУ в полон великої кількості російських військових на Курщині керівник Головного управління розвідки України Кирило Буданов заявив про те, що обміну підлягатимуть насамперед ті, хто перебуває в полоні найдовше, а також захисники Маріуполя. І у Віки знов ожила надія на те, що її чоловік нарешті опиниться вдома.

— З Маріупольського військового госпіталю, який очолював мій чоловік, до полону потрапили 45 осіб, — розповідає організаторка всеукраїнського громадського об'єднання «Військові медики України», киянка Вікторія Івчук. — Більшість із них жінки. Вони першими потрапили в обмінні списки — уже на початку осені 2022-го їх почали потроху звільняти. Вийшли в тяжкому фізичному й психологічному стані, тому лише через два місяці змогли зв'язатися зі мною, щоб коротко розповісти про чоловіка. Мовляв, з ним усе більш-менш, тримається й інших підбадьорює.

Наразі у полоні разом із моїм Віктором лишаються четверо співробітників шпиталю. Ми не знаємо, як формуються списки на обмін і як ведуться переговори. Але я знаю, що прізвище мого чоловіка є у тих списках. І я маю надію,

Вікторія і її надія

Віктор Івчук в оточеному Маріуполі.

Історія боротьби дружини командира Маріупольського військового госпіталю за визволення чоловіка з полону

Маріуполь. Завод Ілліча. Розтрощені медичні автівки.

що у зв'язку з останніми новинами його нарешті обміняють... На жаль, останні обміни проходять узагалі без медиків.

41-річний Віктор Івчук — легендарна особистість. Він першим з військових медиків був удостоєний ордена «Богдана Хмельницького» III ступеня. Цю нагороду отримав за організацію евакуації поранених під час боїв між українськими Збройними силами та проросійськими бойовиками так званої ДНР у червні-серпні 2014 року на Савур-могили. Тоді він служив начальником медичної частини у складі 95-ї окремої десантно-штурмової бригади. Під час одного із запеклих боїв отримав тяжке осколкове поранення правої руки, але, незважаючи на це, продовжував рятувати бійців. Відтоді він не

відчував трьох пальців на тій руці.

— Чоловік жив на знеболювальних препаратах, і як без них обходиться в полоні, не уявляю, — зітхає Вікторія. — Хлопці, які були з ним поряд, які пройшли через тортури полону, розповідали, що в Старому Осколі Белгородської області, куди їх перевели після теракту в Оленівці, в'язнів виводили з камер, ставили до стіни, змушували розставляти ноги і били кийками по ногах. Якщо людина падала, її били по голові. Тому всі намагалися встояти, бо удари по голові ще болючіші... Застосовували електрошокери. Чоловіків, а не тільки жінок, гвалтували...

...Подружжю Івчуків, коли вони наприкінці 2021 року перебралися до власної квартири у Києві, здавалося, що всі випробування, які випали на їхню долю, позаду. Довгий час вони жили окремо: Вікторія, бухгалтер-економіст за фахом, з сином Вадимком у столиці, а Віктор після поранення — у Дніпрі, де був заступником начальника військового госпіталю. Паралельно навчався у магістратурі Української військово-медичної академії.

— Віктор — не практикуючий лікар, він завжди працював на керівних посадах, у нього добре виходить організувати роботу медичних закладів, — пояснює Вікторія. — Тому на службі в Києві довго не затримався. За місяць до повномасштабного вторгнення командування Медичних сил перевело його на посаду начальника Маріупольського шпиталю. Бо цей лікувальний заклад був найближчим до кордону і його треба було посилювати, готувати медиків до воєнних дій. Я так думаю... Під керівництвом мого чоловіка було також налагоджено роботу міських лікарень Маріуполя, оскільки у цивільних лікарів не було досвіду роботи з великою кількістю поранених, у тому числі жінок і дітей.

Ми обоє розуміли, що це великий ризик, бо запах війни вже, як кажуть, витав у повітрі. На нове місце роботи Віктор вирушив із Києва на власному БМВ. Обіцяв приїхати за тиждень, потім за два, але не приїхав і за місяць.

Коли не стало харчів, лікарі ділили краплі води між пораненими

Початок повномасштабної війни Вікторія проспала — надивилася заспокійливих новин по телевізору. Хоча перед 24 лютого три ночі поспіль внутрішня тривога не дозволяла їй нормально відпочити вночі. Прокинулась від дзвінка чоловіка й побачила на телефоні кільканадцять його пропущених викликів. Навколо все зривалося й вибухало. Віктор заспокоїв дружину й порадив їхати до його родини на Вінниччину.

Цілий день і наступну ніч жінка провела з переляканою 11-річною дитиною у підвалі своєї висотки. «Мамо, я не хочу помирати!» — тремтів від страху син і міцніше пригортався до неї після чергового вибуху. Київ стояв у заторах, мости були перекриті, вибратися з

Сімейне фото.
Фото надані Вікторією Івчук.

■ БРАНЦІ КРЕМЛЯ

на Victoria

лівого берега міста без власного транспорту взагалі було нереально. На щастя, наступного дня родичі забрали їх до Вінниці.

У перші дні «повномасштабки» Віктор досить часто телефонував родині, був на позитиві, всіх підбадьорював, своїм двом братам рекомендував мобілізуватися. «Треба захищати країну. Все буде добре. В нас у Маріуполі все під контролем. Тут багато людей, техніки, у нас все є, все буде добре», — переконував. Не приховував, що важко, що є поранені серед військових і цивільних.

Потім з Маріуполем зв'язок зник. Востаннє Віктор з Вікторією спілкувалися п'ятого чи шостого березня по відеозв'язку, серед ночі. Тоді у шпиталі з'явився старлінк. Вона бачила, що чоловік перебував у якомусь підвалі. Виглядав дуже втомленим, але не був зневірений чи засмучений. З пів години розмовляли. Вона плакала, він її заспокоював.

— Значно пізніше, коли його колеги вийшли з полону, я дізналася про те, що мій чоловік діяв тоді, як справжній герой, — каже Вікторія. — Власну машину він використовував як «швидку». Іздив під обстрілами по Маріуполі й підбирав поранених, привозив у шпиталь, асистував хірургам, бо кадрів не вистачало — щонайменше половина колективу виїхала з міста.

Водночас шукав більш-менш безпечне місце, в яке можна було б перевезти пацієнтів. Адже з перших днів вторгнення російські військові планомірно атакували будівлі закладу усіма можливими способами: мінометами, артилерією, авіабомбами. Знищували прицільно, знаючи, що там є цивільні. Що є поранені.

16 березня, в той самий день, як окупанти розбомбили Маріупольський драмтеатр, у якому переховувалися сотні цивільних мешканців, було знищено й останній працюючий корпус шпиталю.

Віктор Івчук вирішив розділити лікарів та поранених, які вижили, на дві частини й перебазувати їх на заводі «Азовсталь» та імені Ілліча.

— Він сам залишився на комбінаті Ілліча. Там узагалі не було зв'язку, тому про основні новини я дізнавалася від Вікторного заступника, якого він призначив головним на «Азовсталі», — продовжує Вікторія. — Вони якось могли між собою спілкуватися, і цей заступник приблизно раз на три дні телефонував мені й говорив, що мій чоловік живий, з ним усе плюс-мінус добре. Іноді приходили короткі SMS із чужих номерів: «Усе добре, живий». Видно, вони там якесь людину призначали, яка шукала місце, де ловив зв'язок, і всім надсилала повідомлення.

Лише після того, як восени 22-го захоплені в полон медики шпиталю почали повертатись на волю, Вікторія дізналась жахливі речі. Лікарі, попри відсутність елементарних умов, майже без сну й відпочинку продовжували рятувати людей, наскільки це було можливо в умовах дефіциту медикаментів і навіть бинтів. Коли закінчилися скромні запаси їжі, вони ділили краплі води між пацієнтами, але самі не пили.

11 квітня, коли зникла будь-яка надія на допомогу, бойові підрозділи, які перебували на заводі, вирішили йти на прорив, щоб дістатись «Азовсталі». Медики перенесли поранених у вантажівки, й колона вирушила. Однак прорватись не вдалося. Її обстріляли. Багато людей загинуло. Ті, хто вижив, мусили повертатися на заводські руїни...

— Саме 11 квітня 2022 року ука-

Боротьба за чоловіка триває.

зом президента Володимира Зеленського моєму чоловікові було присвоєно звання Героя України, — пригадує Вікторія Івчук. — Зранку мені посилались телефонні привітання, а я нічого не знала про указ — зовсім не до того було. Наступного дня мені прийшло повідомлення з невідомого номера: «Нас захоплюють у полон».

— У мене було двоєке відчуття, — продовжує Вікторія. — З одного боку, раділа, що чоловік хай і в полоні, але живий. Тоді ж іще ніхто навіть не уявляв, що таке російський полон. А з іншого, дуже обурювало, що окупанти, всупереч нормам міжнародного гуманітарного права, Женевській конвенції про поводження з військовополоненими, насильно позбавили медиків волі. Вони мали їх відпустити! Але — ні. Сказали, будуть міняти їх на своїх військових.

В Оленівці люди горіли живцем, але їх не дозволяли рятувати

Щоб координувати зусилля з пошуку рідних, Вікторія разом з родинами полонених і безвісти зниклих медиків створила громадську організацію «Військові медики України», до якої ввійшли рідні полонених з Херсонщини, Донеччини, Харківщини. Разом вони зібрали всю інформацію, що стосується полонених, яку передали відповідні інстанції. ГО співпрацює з урядовими, правозахисними та громадськими організаціями. Має свій сайт. Регулярні мітинги на підтримку військовополонених під гаслом «Не мовчи! Полон вбиває» — один з напрямів її публічної діяльності.

Наразі 51 людину вдалося повернути, а 42 ще незаконно утримують у російських катівнях.

За даними, які були оприлюднені рік тому, окупанти незаконно утримують у неволі понад 500 військових та цивільних медпрацівників.

— Наші рідні потрапили з Маріуполя до Оленівки, куди згодом доправили й оборонців з «Азовсталі», — продовжує Вікторія. — Про це я дізналась від незнайомого чоловіка, який мені зателефонував і сказав, що вони пере-

На зустрічі з Папою Римським.

бувають разом з Віктором і що він тримається молодцем та всіх підтримує. Де він узяв телефон, мені невідомо. Це було ще до теракту, який стався в ніч з 28-го на 29 липня 2022 року.

Іншу вісточку про чоловіка я отримала лише через кілька місяців, уже від тих, кому вдалося вижити в Оленівці, після їхнього звільнення. З кимось я спілкувалась по телефону, з кимось зустрічалась особисто. Багато з ким спілкуюся досі — ці люди дуже підтримують мене із сином. Так от, вони розповідали, що керівництво колонії дозволило нашим медикам, серед яких був і Віктор, лікувати й доглядати поранених, яких вони вивезли з Маріуполя. Та коли стався теракт, то їх не допустили до потерпілих. Люди горіли живцем, але їх ніхто не рятував. Лише годин через 7-8, розповідали очевидці, дозволили «піти подивитись». Звісно, тоді вже там не було кого рятувати...

Через рік після тієї трагедії прийшов лист з печаткою пошти росії на конверті. У конверті був папірець на пару рядків: «У мене все нормально». Почерк Віктора вона, звичайно ж, упізнала. Однак у листі не стояло дати, тому важко було зрозуміти, коли він був написаний. Незабаром відповідь знайшлася. виявилось, невдовзі після того, як полонених вивезли з Оленівки у Старий Оскол, у колонії роздали їм однакові маленькі жовті клаптики паперу. Текст послань у бранцях

був ідентичним. Листи «під копірку», тільки з датами, отримали кілька жінок з ГО «Військові медики Маріуполя». Де росіяни маринували листа від Віктора Івчука і навіщо — невідомо.

Останню звістку про свого чоловіка Вікторія отримала 8 місяців тому. Молодий військовий, який сидів з ним в одній камері СІЗО у Старому Осколі й потрапив на обмін, повідомив, що Віктора вивезли в невідомому напрямку наприкінці листопада минулого року.

■ Як усе це переносить син? — запитує жінку.

— Дуже тяжко. Він був надзвичайно прив'язаний до тата, вони були нерозривні. Вадим (йому вже 14) усе тримає в собі, намагається не показувати свого болю, не спілкуватися на цю тему. Бо як тільки починаємо говорити, в нього виступають сльози на очах, він іде в свою кімнату й зачинається. Працює з психологом, але покращення не бачу...

■ Що вас рятує й не дозволяє опустити руки?

— Робота і громадська діяльність. Намагаюся максимально себе завантажувати, тому погодилася ще на одну роботу, щоб бути більше між людьми. А це сни. Мені часто сниться Віктор. Тоді прокидаюся у піднесеному настрої й цілий день ходжу під враженням начебто реального спілкування з ним. І щоразу думаю, що це знак до зустрічі... Дасть Бог, так і буде. ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатіть «Україну молоду» на четвертий квартал

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагається бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хто з вас ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 вересня, і ви отримуватимете газету з 1 жовтня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

- на місяць — 77 грн.,
- на два місяці — 154 грн.,
- до кінця року — 231 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

ОТАКО!

Раніше заглядали в рот москві, а тепер кому?!

В умовах війни, коли особливо важливим є досвід українського державницького здвигу, в Міністерстві освіти і науки хочуть визнати «зайвим» шкільний навчальний предмет «Історія України»

Володимир СЕРГІЙЧУК,
завідувач кафедри історії
світового українства Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка, доктор
історичних наук, професор

Сьогодні, в час кривавої війни з російським агресором, коли, як і в період найбільш знаменних випробувань нашої нації, українці об'єднуються навколо захисту рідної землі, поряд з найсучаснішою зброєю кожний з нас має особливо рятівний оберіг: історичну пам'ять Батьківщини!

Це вона зв'язує нас живою ниткою з традиціями предків з часів Русі, запорозького козацтва, національно-визвольної боротьби 1917-1921 років і Другої світової війни, славного шістдесятиництва, рухівського поступу в часи горбачовської перебудови й сучасну героїку збройної боротьби проти російського агресора. І всі ці етапи українського державницького здвигу наші діти почергово опановують в окремому шкільному курсі, що дозволяє їм викристалізувати національну свідомість і патріотичну громадянську позицію. Зрештою, саме зі шкільної партії розпочинається цей процес для кожного з нас, бо саме там з'являється запит на правдиву історію рідного краю, свого народу, який буде повертатися постійно до кожного з нас уже як зрілий громадянин у нових умовах дійсності.

Але, як виявляється, в наших школах планують ліквідувати такий навчальний предмет, як «Історія України», об'єднавши його із «Всесвітньою історією». Таким, мовляв, є європейський досвід, а ми ж ідемо до Європи! Щоправда, при цьому в спеціальному наказі міністра освіти й науки України Оксена Лісового від 30 липня нинішнього року не наголошується: такий досвід нагромаджувався в європейських країнах безперервно протягом тривалого часу, в кожній країні він мав свій тернистий шлях національного утвердження.

У нас же ситуація зовсім інша, бо протягом останнього тисячоліття наші терени шматували з усіх боків, нам намагалися нав'язати чужі способи матеріального існування й духовного життя. Однак, як тільки наші предки ставали спроможними нагромадити критичну масу революційної енергії, вони одразу ж намагалися заявити перед усім світом про відродження власної самодостатності й самоврядності, як це зробив у лютому 1649 року в Переяславі гетьман Богдан Хмельницький перед поляками: «Я князь у князівстві своїм!». І в його перших універсалах ця історична сув'язь бачиться якраз з часів Русі.

Подібне станеться і в 1917 році, коли історична пам'ять про звиятку козацтва покликана під синьо-жовті прапори українців на всіх розселеннях в російській і Австро-Угорській імперіях. Чи не таке трапилося і в 1991 році, коли до гордості за військові звиятки русичів, запорозців, петлюрівців додалася самопожерт-

ва бандерівців у роки Другої світової й після неї?

Але де впевненість у тому, що без збереження в нинішніх школярів історичної пам'яті, яка має супроводжувати їх протягом усього життя, ми зможемо втримати Україну?

Нам що, знову підлаштувати шкільну історію рідної країни під ідеологічні потреби всіх навколо і подалі від нас? Невже нас нічого не вчить гіркий досвід з розмиванням історії України у вищій школі держави?

Про це, на жаль, ми забули вже, хоч події відбувалися на наших очах, оскільки даний процес тихо сапою торував собі шлях ще з 1990-х років. А починався з горбачовської перебудови, коли наше спрагле до правди суспільство надзвичайно наситилося інформацією про минуле України. Цьому сприяли не тільки перші спроби відкрити таємні архівні сховища для висвітлення так званих білих плям, а, насамперед, зняття заборони на ввезення до України напрацювань нашої діаспори, в яких події й постаті в історії України висвітлювалися зовсім інакше, ніж вимагалося коротким курсом «Истории ВКП (б)», підрихтованого під рішення XX з'їзду комуністичної партії й ідеологічних реформ горбачовської команди.

Ставши доступними широким масам, праці Михайла Грушевського, Дмитра Дорошенка, Наталії Полонської — Василенко, Ореста Субтельного, як і багатьох інших авторів з діаспори, зовсім відрізнялися своїм змістом від того, що навчали в середній і вищій школах. Тому саме такі твори слугували джерелом історичної правди для перебудовного покоління, яке вже нагромаджувало революційну енергію для нового здвигу наприкінці XX століття.

Ці знання, особливо ж про збройну звиятку українського козацтва, захоплювали мільйони українців, виводили їх на велелюдні майдани, на яких гар-

тиборства відволікало як їхню увагу, так і зусилля від протидії з національними рухами, що розвивалися на теренах ссср. Тим паче, що так званим російським демократам було вигідно, аби український національно-визвольний рух відтягував сили компартії від боротьби з ними за владу в московському кремлі.

Але одразу ж після Акта проголошення незалежності України в москві схаменулися, бо зрозуміли, що українці вже чимало вдихнули повітря історичної правди про себе. Проте негайно зупинити процес освідомлення нею там уже не змогли. Тож стали розробляти плани про розмивання власне української історії, непомітно повертаючи її до звичних російських наративів. І найперше, що використали, — написання спільних підручників з історії. А це означало, що в ході підготовки їх необхідно буде шукати нібито ж якісь компроміси, подаючи спільне трактування тих чи інших подій. Відтак українська правда поступово нівелюватиметься, бо ж авторами з української сторони виявилися, як правило, ті, хто вже писав раніше «Історію Української РСР».

Цей процес, здавалося б, зупинила Революція Гідності. Але одразу ж після неї Закон про вищу освіту в Україні набув незворотніх змін, які позбавляли освітній процес вищої школи обов'язкового вивчення таких україноцентричних дисциплін, як ділова українська мова, історія України й історія української культури. А це означало, що здобувачі вищої освіти в інженерних, будівельних, аграрних, медичних і транспортних вишах будуть позбавлені вивчати на цьому рівні, скажімо, ту ж історію України, бо, мовляв, цей предмет уже вчили в школі.

Тодішньому міністру освіти й науки України Сергієві Квіту пояснювали, що такий підхід загрожує в умовах російської агресії — вона ж розпочалася

У Міносвіті «Історія України» не в пошані?

женерних, медичних, аграрних чи транспортних факультетах, а й на багатьох гуманітарних. Виявилось, що майбутня українська еліта, яка мала брати на себе обов'язок захистити територіальну цілісність й суверенітет нашої держави, позбавлялася можливості бути озброєною історичними знаннями для ідеологічної боротьби проти ворога.

Ще один аспект розмивання історичної правди з минулого України можемо спостерігати в умовах війни на прикладі підлаштування під світові стандарти публікацій наукових досліджень наших вчених. Якщо статті про відкриття українських науковців у галузі природничих наук охоче друкують-

передачу їх студентам, які завтра прийдуть вчити підрастаюче покоління. Намагання будь що копіювати західні підходи до вивчення в тому числі й історії, цураючись століттями нагромадженого досвіду національної педагогіки, призвели до надмірного захоплення зарубіжними наративами з американістики, європейських студій, сходознавства. І це на шкоду детального опанування вже наявними знаннями про власну історію, як і пошуком нових свідчень у її царині.

І вже таким студеям стають нецікавими глибинні процеси зародження й творення власної нації — їм подавай лише всеосяжне. І такими вони, на жаль, виходять з університетських стін — якраз готовими до втілення в життя добре продуманого кимось зовнішнього проекту щодо розмивання власне української національної історії, яка має утверджувати ество господаря цієї землі. Бо ж тепер навіть для наших дітей українське нібито стає складовим загального світового.

Щоб завтра про нього як щось своєрідне й окремішне згадували в світі лише за умови надзвичайних катаклізмів і катастроф на кшталт Чорнобильської, чергового революційного здвигу на наших майданах, або ж кривавих подій, принесених «братами» зі сходу й півночі...

Хіба що «Історія України» залишатиметься ще в суботніх і недільних школах української діаспори, які не підпорядковуються Міністерству освіти й науки України. Принаймні, столітня традиція викладання в них цієї навчальної дисципліни зберегла для наших емігрантів і духовність, і їхню власну національну гідність. ■

Де впевненість у тому, що без збереження в нинішніх школярів історичної пам'яті, яка має супроводжувати їх протягом усього життя, ми зможемо втримати Україну?

тувалася воля нащадків славних предків. Тисячі й тисячі українців заволодали місця величних перемог і гірких поразок, де не тільки вшановували пам'ять героїв, а й надихалися їхніми подвигами й жертвоністю для власного поступу в світовій історії. Скажімо, для відзначення 500-річчя запорозького козацтва на Хортиці з усіх куточків України прибуло понад півмільйона нащадків тієї славної збройної потуги нашої народи.

Звичайно, це всеукраїнське духовне відродження, яке живилося джерелами історичної правди, не могло пройти повз увагу російських шовіністів з числа ліберальних демократів, що в цей час намагалися перехопити владу в москві в тамтешніх більшовиків. Але зятятість того внутрішнього про-

20 лютого 2014 року — значними ідеологічними втратами, оскільки потужна московська імперська пропаганда про «єдиний народ» може негативно впливати на національну свідомість, викривляючи її у вигідному для ворога аспекті. Добре пам'ятаю, як Сергій Миронович на нараді у віце-прем'єр-міністра Вячеслава Кириленка обіцяв видасти супровідний наказ до Закону, яким рекомендувати всім вишам ввести до навчально-го процесу згадані три українознавчі дисципліни.

Хтось утаємничений може й бачив цей наказ — мені не довелось. Але «Історія України», яка була запроваджена замість «Історії КІРС» в усіх наших вишах після проголошення незалежності України, відтоді зникла не тільки на природничих, ін-

ся зарубіжними журналами — бо ж наші автори безплатно діляться своїми відкриттями й винаходами, що негайно втілюються там у промислові розробки, які ми змушені будемо потім купляти, то історичні публікації від нас беруть за кордоном вибірково. Лише такого змісту, який підходить під ідеологічні концепції тієї чи іншої країни. Відтак у погоні за скопусівськими публікаціями, за які треба ще й платити, українські вчені мусять враховувати політичну лінію кожної країни, особливо ж щодо проблемних питань у відносинах з Україною в далекому чи близькому минулому.

Таким чином, через вищу школу України, яка готує кадри для середньої школи, допущено згорання справжніх власних досліджень, а відтак і

МЕДІА ДЛЯ МАС

Робота над помилками. Підказки

Чи можуть звучати зросійщені імена в етерах

Олександр КОСОВЕЦЬ, член Вченої ради Українського географічного товариства, член Національної спілки журналістів України;
Руслан РЕВЯКІН, перекладач з англійської та арабської мов

Ми не вперше звертаємо увагу на проблему. Про суспільну важливість мовлення за правилами йшлося у публікації «Повернемо грамотність на українське радіо!» 3 травня минулого року. На жаль, за понад рік ситуація, на наш погляд, не поліпшилась. Тож знову пропонуємо поважному медіа, жодним чином не применшуючи його роль, провести «роботу над помилками». Доречними підказки будуть всім мовникам.

7 липня поважний ведучий українського радіо сказав «дозволить пЕсам зробити свою роботу» хоча має бути псам.

26 липня, описуючи церемонію відкриття Ллімпійських ігор у Парижі, спортивна коментаторка ошелешила слухачів повідомленням, що «спортсмени плитвнуть по річці Сена».

5 серпня в етері Українського радіо після 17-ї години ведуча завершила випуск новин такою фразою: «Щойно за вікном українського радіо +25 градусів». Це повний абсурд. Температура у столиці України визначається на метеомайданчику Центральної геофізичної обсерваторії імені Бориса Срезневського, розташованому на проспекті Науки. Зазвичай улітку температура в центрі міста є на кілька градусів вищою від зафіксованої метеорологом обсерваторії. Парадокс ситуації в тому, що ведуча озвучила отриману від Українського гідрометеорологічного центру температуру, яка виміряна саме на метеомайданчику обсерваторії, бо ніхто її за вікном Українського радіо не вимірював.

Цього ж дня у випуску новин о 19.30 ця ж пані, начитуючи інформацію з фронту, бадьоро проговорила «на цьому ж відтинку фронту», а треба відтинку, тобто ділянці.

Також Суспільне радіо має схильність пропагувати так звані «народні синоптики», хоча в державі, яка хоче стати частиною Європейського Союзу, є Український гідрометеорологічний центр, який доводить до населення та керівництва держави інформацію про поточну і прогнозовану погоду в Україні. Ніякі «народні синоптики» не можуть рекламуватись через суспільне радіо.

На наш погляд, причиною недоліків у поданні поточної інформації та прогнозів погоди є низький професійний рівень ведучих. Щоб не бути голосливими,

Грамотність наближає нашу Перемогу.
Фото з сайту ukr-mova.in.ua.

почнемо з власного імені одного з ведучих. В українській мові відсутнє таке ім'я, як Нікіта, але ведучий із таким зросійщеним ім'ям працює на Українському радіо, — хочеш-не-хочеш, а таким чином просуваючи «руській мір» у підсвідомість слухачів.

Якщо несвідомі батьки своєму чаду дали «рускоязычне ім'я», то нехай його носій або змінює ім'я, або послуговується псевдонімом. Якщо він на це не згоден, то має бути звільнений зі штату як пропагандист «рускового міра». Не місце в українському етері «рускоязычному імені»!

Нещодавно на Суспільному радіо з'явилася реклама (яку оголошує один з його керівників) застосунку з москальською назвою «радіоточка». Бо в нашій мові слово «точка» відсутнє. Ця назва має бути українізована та змінена на «Радіотеку» або щось подібне.

Окремо варто згадати про вранішній етер. У будні його проводять, як правило, двоє ведучих. Однак не завжди так буває. 6 серпня етер розпочала ведуча, не пояснивши відсутність колеги по мікрофону. Напевно, через переваженість вона пізніше в етері назвала чотири рази «Таїланд» замість «Тайваню». Через кілька хвилин ведуча вибачилась, але чи всі слухачі які вранці поспішали на роботу, це почули?

Після випуску новин о 8-й в етері з'явився колега-ведучий, не пояснюючи свою годинну відсутність на робочому місці. У період війни може траплятися різне. Утім закрадаються й роздуми про те, чи не є елементарна дисципліна «рудиментом минулого».

Окремої уваги заслуговує авторська програма з назвою «Амбасадори». Ну хіба не зрозуміліше звучатиме «Посли» або «Дипломатич-

ний корпус»? Навіщо вживати англіцизми там, де є українські відповідники?

А цей приклад, який має лише одну відповідь. У програмі про амброзію, що повторювалась «кілька разів», одна з провідних ведучих уперто вживала русизм «перепаківать» замість українського переорювати.

Хочемо привернути увагу ще до однієї теми, яка в роки сучасної російсько-української війни є болючою і чутливою. Коли повідомляють про загибель українських захисників, кажуть і про родину. Часто звучить, що в Героя залишилися батьки, діти і... дружина. Коли у засвіти пішов чоловік, знаємо, його друга половина стає вдовою. Це питома українське слово, яке існує в ній здавна. Хоча відомо, що не раз власне жінки, які зустріли на щиті з 2014 року своїх чоловіків-захисників України, публічно просили не називати їх вдовами.

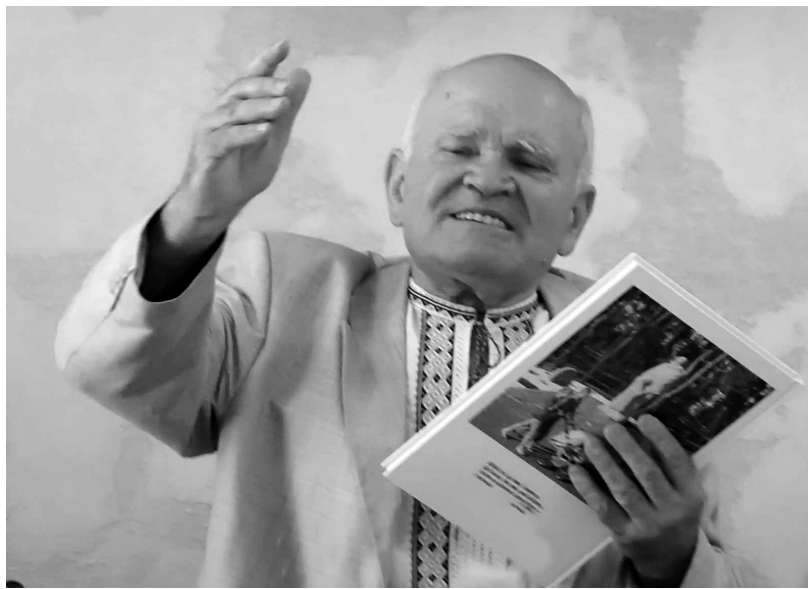
Безглуздо звучить, коли повідомляється, що у молодій дівчині сиротами залишились... троє дітей. Якщо жінка народила дитину, то вона вже ніколи не буде дівчиною. Тож будь-які коментарі є зайвими.

Звичайно, є обмовки. Коли увечері 11 серпня один із досвідчених ведучих під час прямого етеру з експертом згадав «про високотехнічну зброю», то, найімовірніше, знав, що правильний варіант інший. Бо ж техніка і технології — це різні речі, вони не є синонімами.

Належний рівень володіння українською мовою для мовників — це не забаганка окремих слухачів. Чим він вищий у тих, хто з'являється в етерах, тим кращими будуть знання української мови в тих, хто слухає радіо та дивиться телебачення. Грамотність наближає нашу Перемогу, бо мова — то зброя! ■

СПІВЧУТТЯ

Пам'яті Андрія Мельничука

Непоправної, гіркої втрати зазнали вітчизняна журналістика, весь український духовний світ — 5 вересня зупинилося серце відомого майстра слова, талановитого публіциста, нарисовця, заслуженого журналіста України Андрія Васильовича Мельничука.

Його життєва стежка почалася на Тернопільщині, в селі Сураж. Сільська бібліотека стала після школи першим місцем його роботи. А потім була школа журналістики в місцевій районній газеті та вступ з першої спроби на спеціалізаційний факультет журналістики Київського університету імені Тараса Шевченка.

Після навчання його запросили на роботу редакція «Радянської України», провідної в ті роки республіканської газети, де працювало багато відомих журналістів. Але Андрій Мельничук не тільки не загубився в їхньому гурті, а й став у ньому однією з помітних зірок. Йому запропонували посаду відповідального секретаря або, кажучи по-газетному, начальника штабу редакції. Він став відтоді не просто одним із керівників, а й душею колективу редакції. Так було в часи «Радянської України», так сталося і в роки, коли Андрієві випало перейти в газету «Сільські вісті». У ній він працював спочатку заступником головного редактора, а потім очолив один із «найгарячіших редакційних цехів» — відділ листів. Листи до будь-якої редакції в ті роки — це болі, тривоги, радості, щирі сповіді читачів. Особливо людей села. І особливо в «Сільських вістях», де підтримувався культ листа й на діалозі з читачами будувалася головна політика редакції. Книга «Сміхотерапія від Андрія» значною мірою написана на матеріалах цієї багаторічної Мельничукової вахти на чолі сільськовістанського відділу листів. Це унікальна книга, за яку Андрій Васильович був заслужено удостоєний звання лауреата премії «Київ» у галузі журналістики імені Анатолія Москаленка

Але якщо казати про всю журналістську і письменницьку творчість Андрія Мельничука, то «Сміхотерапія...» — лише її невеличкий фрагмент. Бо з-під його пера вийшло сотні творів — ціла бібліотека. І сотні тисяч людей в усіх кутках України зачитувались цими творами.

Перо його — талановите і добре. «Не нашкоди, а ще краще — допоможи людині, підійми її дух» — такими були місія і благород-

на мета журналістського слова та життєва позиція Мельничука. Особливо виразно й переконливо впливає це з його одухотворених нарисів про видатних людей України. Дуже нелегко писати про такі особистості. Адже доводиться підніматися в нарисах на висоту їхнього самобутнього таланту, синтезувати на кількох машинописних сторінках майже всю їхню творчість. Кожен із них — людина вимоглива. Не всякому довіряться. А от Андрієві Мельничуку довіряли, відкривали душу, а потім захоплювалися тим, як він про них написав і йому сердечно дякували. Ось лише кілька знаменитостей, героїв Мельничукових нарисів: Анатолій Солов'яненко, Платон Воронько, Сергій Козак, Микола Сядристий, Дмитро Луценко, Степан Олійник, Олесь Гончар. Приміром, про останнього з них, видатного українського письменника, класика нашої літератури, написано дуже багато. Але самому Олесеві Терентійовичу особливо припав до душі нарис про нього Андрія Мельничука «Війна і мир Олесь Гончара». Так припав, що Гончар до останніх своїх днів по-товариськи, з приємністю спілкувався з Андрієм Васильовичем.

Власне, так можна сказати про кожного з героїв його документальних повістей і нарисів — і названих тут, і не названих. Знайомство Андрія з ними перестало в приятелювання, товаришування, в дружбу. Але тут уже треба говорити не тільки про високу майстерність автора, а й про його велику, світлу душу, про неповторний, суто Мельничуківський характер, про його дивовижне — не напускне, а природне вміння об'єднувати людей, бути вірним і відданим у дружбі.

А хіба не про високий авторитет Андрія Мельничука серед журналістів Києва і столичної області свідчить його неодноразове обрання головою ревізійної комісії Київської спілки журналістів. Бо колеги знали, кому такий пост довіряли. Знали Андрія як людину надзвичайної відповідальності, порядності й скромності.

Гірко усвідомлювати, що життєва стежка нашого дорогого колеги, побратима, вірного сина України обірвалася. Але його світлий образ, славні, богоугодні, одухотворені любов'ю до людей справи залишаться в нашому житті, у пам'яті всіх, хто знав цю чудову людину. ■

Національна спілка журналістів України,
Київська організація НСЖУ

Записав Тарас ЗДОРОВИЛО

■ У КАДРІ

Мода на татування стала епідемією

«Проект «Тату-воїн» був задуманий ще в АТО в 2014 році, коли побачив неймовірні картини тату на спинах бійців, — веде розповідь Андрій Котлярчук. — Але, як виявилось, воїнів з такими татуваннями дуже мало. З того часу я постійно думав, як краще зробити їхні фото...

І раптом зрозумів, що мода на бойові тату стала епідемією. Зараз вона тотальна: коли йдеш по вулиці, то помічаєш, що ледь не кожна п'ята людина татуювана. І це стало підказкою, що пора робити проект!

Десь паралельно я як мистецтвознавець вивчаю різні мистецькі течії, й мене дуже зацікавив римський класичний стиль і його ренесанс на початку XVI сторіччя, яке називалося Чинквеченто. Тож вирішив, що треба робити проект у цьому дусі. І все воно якось поєдналося: ці татування й римський класичний стиль, плюс іще об'єкти, яким планував знімати, й формат плівки. Зрештою, зупинився на камері Камбо з бронзовим 240-міліметровим об'єктивом Геліар 1922 року австрійської фірми Фохтлендер (він вважається найкращим портретним об'єктивом XX сторіччя) та класичній срібній плівці 4x5 дюймів.

Ці шляхетні об'єкти зараз не дуже розповсюджені, бо якщо фотограф його придбав, то його продають хіба що його діти. Саме таким бронзовим об'єктивом дозволялося знімати імператорську родину Японії, бо імператор Хірохіто цинив красу малюнку цього об'єктива.

І ось, коли все зібралось — технічна, мистецька й соціальна складові, — я почав запрошувати військових із татуваннями до своєї студії. Спершу було дуже важко, бо люди на фронті і їм узагалі не до цього. Але якось мій приятель-лікар каже: «Давай я тобі пришлю хлопця, який лежить у госпіталі». Це був «азовець», я його відзняв, потім ще раз перезняв, і якось потроху військові почали з'являтися й про мене пішов певний розголос.

Проект усім подобається, до того ж я використовую спеціальне тло, яке нагадує місячне небо крізь гілки дерев. І воно стає невід'ємною частиною світлин. Зображення виходить не графічним, а мальовничим.

Цей проект про тату — він і соціальний, і художній, і документальний. Тож сподіваюся, що такий «сплав» просто «вибухне».

Незабаром буде виставка моїх світлин у Києві, в Музеї-майстерні І. П. Кавалерідзе. А в 2025 році планується вихід книги, що буде присвячена дослідженням татування в українському суспільстві.

Це дуже цікава тема! Люди бояться татувань, упереджено до них ставляться, особливо старше покоління, бо вважають їх частиною кримінальної культури. На сьогодні це вулична мода, яка вирвалася з підпілля. Зараз кримінальних татувань ви майже не побачите. Мода на татування проникла в усі верстви населення.

Я дивлюся на це різноманіття татувань, і мені цікаво... Бачив і Шевченка, і вишиванки, і копії печерних малюнків із зображенням військових сутичок. Дуже багато малюнків пов'язаних з культурою вікінгів. А от християнських татувань — мінімум. І це якось мене навіть дивує.

Коли я спілкувався з хлоп-

Ваше тіло — його діло

«Тату-воїн» — фотопроєкт учасника АТО, мистецтвознавця Андрія Котлярчука

Мода на мужність.
Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА,

цями з «Іноземного легіону», де більшість із католицьких країн, то там якраз воїни були зататуювані дівами Маріями й хрестами. У нашій культурі зараз це не розповсюджено абсолютно.

Виникає запитання, чому пішла така хвиля... Зараз мода на мужність, і цей попит дуже великий. Це навіть щось на кшталт розпізнавання «свій-чужий».

Подібні зміни настрою в суспільстві вже були. Наприклад, в Індії буддизм у XVI столітті був офіційною релігією, але коли у 1525 році султан Захіреддін Мухаммед Бабур напав на Індію, буддизм із його позиціями миру миттєво став неактуальним. Найжорстокіші індійські культури одразу повернулися й залишилися до цього часу.

В українській армії теж сталися подібні трансформації, християнство трохи поступилося бойовим культурам вікінгів.

У п'ятому класі почав знімати на «Зеніт»

Усе життя я займався професійною фотографією. У п'ятому класі взяв до рук фотоапарат «Зеніт». А перед демобілізацією з радянської армії мені приснився «віщій» сон про те, що маю стати відомим фотографом європейського рівня.

Після армії вступив до київського університету Шевченка на біологічний факультет, але фотографувати не полишав. Одночасно став завідувачем фотолaboratorії та фотостудії Національного інституту зоології Академії наук. У мене були там безмежні можливості щодо закупівлі фототехніки та матеріалів. Мав підлеглих. Усе це дало поштовх до розвитку творчості.

Пізніше отримав другу освіту з мистецтвознавства, що розкрило переді мною нові обрії. Отримав відповіді на чимало запитань, які раніше для мене були недосяжними.

Проект про тату знімаю на чорно-білу плівку 10 на 13 см, яку замовляю в Англії. На плівку великого формату мало хто знімає в Україні, бо дорого. Але я вважаю, що треба йти туди, де важче, й тоді конкурентів буде обмаль. Я взагалі не бачу навколо себе конкурентів, які робили б серйозні проекти, — буквально кілька людей на всю країну.

Свого часу займався творчою комерційною рекламою: відзняв рекламу для всіх міжнародних брендів, які були присутні в Україні. Але в якийсь момент зрозумів, що втомився від реклами, хоча паралельно робив чимало власних проєктів. Мені хотілося займатися суто особистою творчістю, бо в якийсь момент внутрішній голос сказав: «Андрію, якщо ти хочеш серйозно займатися мистецтвом — взагалі не повинен брати ніяких замовлень. Де хочеш шукай гроші, але маєш жити винятково власним мистецтвом. Тільки тоді буде розвиток, адже буде інший ритм роботи, думок, розумової діяльності. Живи як справжній художник!».

З часом вступив у Національну спілку художників України. Вже більш ніж 15 років живу саме як художник — зі своєї творчості, не беручи жодних замовлень.

Задіяних у проєкті людей знімав безкоштовно, за що мої герої дуже вдячні, адже отримали гарні світлинки. Розумію, що це зріз нашої історії, культури. Невідомо, як буде з татуваннями завтра, а цей альбом буде цікавим сьогодні, завтра й через десятиліття. Вважаю, що для суспільства роблю досить корисну справу.

Проект «Тату-воїн» підтримує Український культурний фонд. Завдяки їм продовжую роботу повним ходом.

У 2014 році познайомився з Дмитром Корчинським і став

добробатівцем

Останні роки дуже багато фотографував і робив різноманітні проєкти. Зараз вирішив трохи пригальмувати, бо хочу всі свої проєкти перетворити на альбоми. Адаже саме альбомами і є квінтесенцією роботи фотографа. За альбомами з часом тебе будуть судити мистецтвознавці, історики мистецтва та й суспільство в цілому.

Маю надію, що альбом «Тату-воїн» вийде до кінця 2025 року. А ось перший альбом «Добровольці. Доба героїв» у мене вийшов ще в 2019 році. Я як учасник АТО мав можливість познімати в окопах на передовій, бої, різні напружені моменти. Другий альбом — «Звільнена Київщина» — виходить буквально зараз.

Цьогоріч вибудував схему з видання альбомів. Це дуже важкі процеси, починаючи з докладного підписання світлин та закінчуючи пошуком грошей на видання. У цьому, третьому вже, альбомі про татування об'єктами будуть цитати бійців — героїв світлин.

Повертаючись до питання щодо участі АТО, пригадую, як у 2014 році познайомився з Дмитром Корчинським та його батальйоном «Свята Марія». У цьому підрозділі я провів достатньо часу під Маріуполем. А після того, як цей добровольчий батальйон перейшов у підпорядкування ЗСУ на офіційну службу, я також із залишками батальйонів «Правий сектор» та інших, завдяки своїм друзям з полку «Київ» та батальйону «Харків» об'їздив аж по 2018 рік чимало різних місць на передовій. Так, завдяки дружнім стосункам я знімав там, куди фотографів узагалі не пускають!

Коли ж почалася навала в лютому 2022 року, після перших вибухів звідзвонився з товаришами, й ми зустрілися в одному з київських двориків. Че-

рез кілька годин підвезли зброю — й почалася нормальна робота, без паніки, у батальйоні «Братство» Дмитра Корчинського. До слова, Дмитро Корчинський особисто брав участь у визволенні села Лук'янівка, що в Броварському районі. Частина відзнятих упродовж трьох тижнів матеріалів піде в альбом «Звільнена Київщина», а інша частина увійде до альбому «Листи з фронту», які я також планую видати найближчим часом.

Знімаю економно — колег це дивує!

Я багато передивився іноземних художніх фільмів 1930—1950 років про війну — Другу світову та у В'єтнамі. Тоді художні стрічки майже не відрізнялися від документальних, адже були ще живі учасники боїв і фальш просто б не пройшла.

На війні знімаю на досить шляхетну камеру «Ролейфлекс 6008 Інтеграл» із купою оптики та іншого начиння. Ця камера — «Ролс-Ройс» серед плівкових фотоапаратів. І коли іноземці бачили цю камеру, в них просто відпадала щелепа.

Оскільки маю стійку нервову систему — все знімав зі штатива, навіть під час боїв та бомбардувань, на плівку 6x6 см.

Хоч знімав економно, небагато, але матеріалу вистачає на три альбоми. Люди дивуються, як це я знімаю максимум 30 кадрів на день, бо вони роблять їх сотнями, якщо не тисячами.

Сдиний раз «пішов на рекорд» — зняв 400 кадрів, але все через те, що треба було швидко на великій ділянці фронту проїхатися з пригодами по окопах.

Як правило, з відзнятих у день 12-кадрових 3-4 плівку відбираю те найкраще, що мені сподобалося. В мене дуже велика «надивленість», тому зайвий раз не тисну на кнопку». ■

НОМІНАНТИ

Невідома війна

не лише підліткам, а й дорослим

Костянтин РОДИК

Взагалі-то про новий роман Галини Пагутяк «Нічний подорожній» мало що скажеш нового — і в цьому добра новина. Бо для кожного наступного епізоду серіалу важить не так додана креативна вартість, як стабільність якості, заявленої дебютною серією. А минулорічний роман «Око світу» — саме перший епізод задуманого авторкою підлітково-воєнного циклу. І та книжка визнана рейтингом кращою серед видань для середньо-старших школярів. Хоч формально її обійшли класичні «Тореадори з Васюківки» Всеволода Нестайка — улюблена дитяча книжка нинішніх дорослих експертів, чию ностальгію роздмухало феєричне ілюстрування Ростислава Попського.

Отже, «Нічний подорожній» не розчарує читача «Ока світу». Не дивно, письменницька фішка Пагутяк — щоразу робити краще. Видно, що авторка розігнала до крейсерської швидкості, її вже не спинити, лишається чекати нових сюжетних перемог. Історія та сама: персональна війна майже чотирнадцятирічного підлітка проти енкаведистів у повоєнній Галичині.

Війна є, вважай, наскрізною темою Пагутяк. Від «темних часів Хмельниччини» («Сентиментальні мандрівки Галичиною») до темних часів Першої світової у «Путівнику розгублених» і ще темніших — за Другою у «Снах Юлії і Германа». Ба більше: кожний її головний персонаж (за винятком суто дитячих книжок) має свій воєнний ПТСР в анамнезі. Проте письменницю цікавлять не самі бойові дії, а війна як гвалтовна руйнація кожного особистого мікросвіту; «сіра зона безчасся», як пише вона про початок російсько-української війни 2014-го у книжці «Новий рік у Стамбулі».

Бойові дії стають головною декорацією лише в нашому серіалі («Око світу»/«Нічний подорожній»). Але й тут не вони головні (хоч і описані захоплююче). Головне для авторки у її підлітковому циклі — не так зафіксувати/розшифрувати стигми війни на свідомості, що є фокусом уваги її «дорослих» творів, як зобразити саме формування цієї свідомості. В одному місці нашому героєві стукає до голови: «Відколи я тут був — а минуло вже два тижні, — то встиг стати старшим». А перед тим спос-

терігаємо, як чорно-білі картинки в його уяві набувають нюансів. Спочатку — «я добре затаївся: за смертю кожного повстанця, за арештом, за Сибіром — стоїть зрада». А далі настає те, що ми нині знемо медіаграмотністю: «Мені хотілося, аби зрадником був той Гриньо, до якого я не пішов жити. Але то було не так».

Перед нами — хрестоматійний «роман виховання». Завичай у таких творах фігурує харизматичний персонаж другого плану. Саме такий гурупобратим каже персонажеві першого плану, Ількові: «Нашої української мови теж би не було чути, якби такі, як ти — люди з села — її занедбали й перестали нею говорити. Тепер, коли в нас московська окупація, на вас знову вся надія». Реакція Ілька — як перехід на вищий рівень квесту: «Овва, я того не знав. Думав, що від нас нічого не залежить». Квінтесенція цього вектора медіаграмотності — у заповіданій хлопцеві молитві: «Баба мене навчили: «Янгелики-сторожиники, стережіть мою думку з вечора до півночі, від півночі до когута, від когута до рана — на віки віків. Амінь»».

Вже коли з'явився славетний «Слуга з Добромиля», було видно: історичні екскурси Пагутяк мають ту саму природу, що й у Франковому «Захарі Беркуті» — використання минувшини в легендарно-фактологічному коктейлі. Як вона пізніше напише, «не має значення, чи існувала на правду Троя в Гіссарлику, коли вона існує у тебе в голові». А тут, в «Оці світу» й «Нічному подорожньому», рясніє від зносок «на основі реальних подій». Перша думка: невже виразно антисистемна літературка таки скорилася диктату моди?

Та згодом приходиться розуміння: ще зовсім недавно масовий українсь-

ЛІДЕРИ ЛІТА: ДИТЯЧЕ СВЯТО

«Лідери літа» — це видання першої половини року, що набули найвищої експертної оцінки. Номінантів подано за абеткою, оскільки місця «розставити» — з урахуванням повного річного репертуару — експертна сесія рейтингу-2024 наприкінці грудня. Списки інших підномінацій опубліковано на нашому партнерському сайті «Буквоїд» та на facebook.com/knyzhkaroku.

Література для молодших школярів

Сашко ДЕРМАНСЬКИЙ. Нові пригоди Вужа Ониська, або Корова часу. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 184 с. (п)
Мирослав ДОЧИНЕЦЬ. Івашко-незнашко і Ум-гора. — Мукачево: Карпатська вежа, 152 с. (п)
Міхаель ЕНДЕ. Джим Гудзик і машиніст Лукас. Книга 1, 2. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 272+280 с. (п)
Ред'ярд КІПЛІНГ. Просто собі історії. — Тернопіль: Богдан, 264 с. (п)
Ганна ОСАДКО. Дубочок з війни. — Л.: Видавництво Старого Лева, 48 с. (п)
Ростислав ПОПСЬКИЙ. Зірка шукає море. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 32 с. (п)
Олена ФІНБЕРГ. Лондонський щоденник kota Бучика. — К.: Дух і Літера, 96 с. (о)

Література для школярів середніх класів та підлітків

Володимир АРЕНСВ. Пан Малодобрий. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 256 с. (п)
Нік ЛИСИЦЬКИЙ. Кий і морозна орда. — К.: Фантастичні українці, 272 с. (п)
Енн МАЙКЛС. Пригоди панни Птіфур; Нові пригоди панни Птіфур. — Х.: Жорж, 144+160 с. (п)
Настя МЕЛЬНИЧЕНКО. Мій дід — війна. — Вінниця: Теза, 240 с. (п)
Галина ПАГУТЯК. Нічний подорожній. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 304 с. (п)
Галина ПАГУТЯК, Лана ПЕРЛУЛАЙНЕН. Добромільська наука. — Л.: Література та мистецтво, 104 с. (п)
Джоан К. РОЛІНГ. Гаррі Поттер: Чаклунський альманах. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 208 с. (п)

кий читач навіть не підозрював, що війна в Україні не закінчилася 9 травня 1945-го — бойові дії окупантів супроти загонів УПА точилися на Західній Україні до 1953-го. КГБ, як тепер відомо з архівів, звітувала про повну ліквідацію збройного українського опору лише 1956-го. А останній бій біля останньої криївки відбувся 14 квітня 1960-го під Бережанами. Лише уявіть собі: за рік до одного з советських тріумфів — запуску Гагаріна в космос.

Коли письменниця, яка засадничо відкидає диктат факту в літературі (з її автобіографії: «Факти нічого не варті, коли йдеться про людське життя»), змушена постійно наголошувати у зносах — «реальна історія, випадок, подія», — це означає лише одне: вона змушена робити роботу над помилками замість усіх наших президентів з (не)реформованою ними освітньою галуззю. Спочатку треба утвердити в юній свідомості правду факту, а тоді вже — здобувши довіру — розповідати історії, що сприйматимуться як правдиві.

Взагалі-то підліткова література так чи так здебільшого базується на війні. Згадані «Тореадори» — на уявно-ігровій. Ще один пам'ятний літературний серіал — «Джури» Рутківського — на літописно-легендарній. Не кажучи вже про головну — воєнну — парадигму фентезі, від Толкіна починаючи. Якщо порівнювати серіал Пагутяк із сучасними зразками, то варто згадати передостанній роман Стівена Кінга «Казка» (2022): там той самий неповнолітній персонаж, у якого та сама війна — з нелюдами. В обох випадках «казка» — не вимисел, а дидактична історія, що вчить на типових прикладах. І там і там добре віділюється дорослішання під впливом крайнього екстриму. У Пагутяк навіть є дрібка Кінгового саспенсу: «Мені не подобалося, що я, маючи пістолет і карабін, не зможу пристояти тому, що криється в темряві».

Десь під кінець головний персонаж «Нічного подорожнього» звиряється: «Я з кожним кроком ніби скидав зі себе Добромиль, де стільки всього сталося». Авжеж, подальша демонізація райцентру, який завдяки Пагутяк уже перетворився на туристичну принаду. Цю її стратегію підтримано/розгорнуто у спільній книжці з Ланою Перлулайнен «Добромільська наука» — книжка на межі між нон-

фікшном для підлітків та пригодницькою історією для них же. Передне слово таке: «Чотириста років тому в Добромилі вийшла друком перша дитяча книжка у Східній Європі — «Наука Добромильська». Автором її начебто був Ян Лев Гербурт, син відомого магната і видавця Яна Щасного. Що ж, міг він і бути автором, хоча на той час йому не виповнилося ще й 13 років... Так староста мостиський і вишенський, Ян Щасний Гербурт мусив приховувати своє авторство... У всьому світі лишилося тільки два примірники «Науки», обидва знаходяться в Польщі. І книгу цю ніколи не перевидавали від початку XVII ст.».

А далі — ті самі напівдетективні підліткові пригоди, що і в будь-якій добрій книжці цього сегменту. Звісно, «Добромільська наука» більш дидактична за «Нічного подорожнього». Але не нав'язливо, як-от: «Олександра, так звали сестричку, була на два роки молодшою. І якщо скласти їхні роки до купи, то вийшло б 22». Тим, хто лінується розв'язати цю просту арифметичну задачку, на допомогу в ідентифікації віку головних персонажів прийдуть некрикливі, але й непроминальні ілюстрації Світлани Хміль.

Авторки максимально дистанціюються від втручання у події, але, трапляється, не стримуються від публіцистичного коментаря: «В Україні є і красивіші місця, тобто не так зруйновані людською байдужістю і жадібністю». Схоже, юні персонажі це чують/відчують і самі собі буркочуть: «Крамниця називалась «Гербурт», і продавали в ній мійні засоби. «Краще б зброю продавали», — невдоволено пробурмотів Івась».

Утім, це непростя ремарка (як і в «Нічному подорожньому»: «Було нам весело. Ми мали зброю»). Це — про засадниче право громадян на озброєний самозахист, зафіксоване у конституції Сполучених Штатів Америки (і у країнах «старої Європи» здебільшого також), про що у нас воліють мовчати, хіба крім Дмитра Корчинського, у якого, проте, з'являється чимдалі більше публічних прихильників.

Усі книжки Галини Пагутяк — хоч кому вони адресовані і хай як далеко занурені у минулі часи — про наше сьогодення. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Валентина ГРИГОРЕНКО

Після двох років мандрівок європейськими країнами — через повномасштабну російсько-українську війну — Міжнародний етнографічний кінофестиваль «ОКО» повернувся додому, в місто Болград на Одещині. У перший рік повномасштабного вторгнення «ОКО— 2022» прихистив у себе польський Торунь. Минулого року фестиваль проходив у болгарській Софії.

П'ята, ювілейна, едіція Міжнародного етнографічного кінофестивалю «ОКО» стартувала в місті Болград Одеської області 8 вересня. Триватиме тиждень. А потім іще продовжуватиметься в Болгарії з 8-го по 15 листопада. Візуальним символом ювілейного фестивалю разом із нашим українським генієм Тарасом Шевченком є також образ національного лідера Болгарії Христо Ботева і найвідоміший уривок з його поезії «Той, хто впаде в бою за свободу, той не вмирає». А Кобзаря заповіт: «Борітеся — поборете!».

Цього разу команда кінофестивалю підготувала для глядачів понад 100 стрічок із 61 країни. Зокрема, 88 фільмів покажуть у межах чотирьох конкурсних секцій: повнометражний і короткометражний національний та міжнародний конкурси.

«Допоки гримлять танки, муза має кричати сильніше за них. Ось чому ми не просто б'ємось за те, щоб кінофестиваль продовжував існувати та «говорити», а й розширюємо аудиторію до двох країн — України та Болгарії. Так голос «ОКО» буде сильнішим, потужнішим, чутливішим, — каже почесний президент «ОКО» Юрій Дімчогло. — Навчаючись чужого, ми більше пізнаємо й себе. Отже, вкотре фестиваль — саме про нас: про дім, про рід, родину, про ідентичність, про коріння, історію і наше спільне сьогодні з роздумами про майбутнє людства».

До двадцяти фестивальных фільмів українські глядачі мають змогу подивитися безкоштовно онлайн до 15 вересня на платформі партнера — Megogo (https://megogo.net/ua/collection/film_festival_oko) і ще понад 20 — за мінімальну плату 29 грн. Так само безкоштовними будуть покази на платформі Neterra.TV у листопаді в Болгарії. Крім того, за результатами всіх показів оберуть переможця глядацьких симпатій.

Так, у фільмі-притчі «Солдатик» у воєнних сценах знімалися актори Дмитро Сова і Олександр Абаєв, які зараз служать у ЗСУ. У 37-хвилинній ігровій короткометражній стрічці розповідають про видіння захисника, які допомага-

ють з'ясувати долю зниклих безвісти українських оборонців. Важко пораненого солдата ЗСУ зіграв народжений у Маріуполі Павло Шпегун (крайня його театральна роль — Оповідач в Intermezzo за творами Михайла Коцюбинського у столичному Театрі імені Івана Франка). Загалом це фільм про переживання захисниками втрат побратимів, а їхніми рідними — болю невідомості та смертей.

Також у вільному доступі до кінця тижня — документальний фільм «Проникаюче світло» про воєнного репортера Андрія Цаплієнка. Ще — «Хвостики під час війни», українсько-канадський фільм про Дена Файна, котрий став одним із перших, хто після повномасштабного вторгнення росії в Україну вирушив рятувати покинутих домашніх улюбленців. Зоозахисник у результаті став учасником безпрецедентної в Європі місії з порятунку людей і домашніх тварин.

Офлайнним фільмом-відкриттям Міжнародного етнографічного кінофестивалю «ОКО» у Болграді стала «Поема для маленьких людей» (2023) режисера Івана Сауткіна. Стрічку вперше показали торік на КМКФ «Молодість», після чого вона мала закордонну фестивальну історію, зокрема, увійшла до селекції данського СРН:DOX. Нині «Поему для маленьких людей» знову побачать глядачі в Україні, а трохи згодом відбудеться прем'єрний показ у Болгарії. Це кінорозповідь, зокрема, про волонтерів, які ризикують своїм життям заради порятунку інших.

Зірковими гостями на урочистому концерті відкриття стали учасники етноелектронного проекту «GG ГуляйГород» та фольктрію «Пра». Протягом кінофестивального тижня відбудуться також майстер-класи з народної пісні та танцю, працюватиме дитяча локація від фолькстудії «Правиця», а також благодійний ярмарок із сувенірами, фестивальним мерчем, крафтовими смаколиками від локальних виробників та виставка місцевих культур.

У секції «ОКО Хіти» заплановано українську прем'єру стріч-

TAKE KINO

Культурною зброєю боремося за уми

Фільми кінофестивалю «ОКО» можна дивитися онлайн

ки, яка прогрімала на весь світ, здобула перемогу в Каннах та номінувалася на премію «Оскар». Це робота «Чотири дочки» режисерки Каутер Бен Ханья, в якій поєдналися документалістика та ігрова реконструкція. Також у цій секції фестиваль представить популярні болгарські стрічки останніх років, які також мають помітну фестивальну історію. А в програмі «ОКО special» представляють фільми, створені членами фестивальної команди — директоркою фестивалю Тетяною Станевою та програмером «ОКО» Сергієм Зейналовим.

«Офіційно ми — українсько-болгарський фестиваль, тому робимо фокус на українському кіно в Болгарії і на болгарському — в Україні, на тому, що нас поєднує, і тому, що відрізняє. Наша Україна стікає кров'ю, наша Болгарія тоне в російській пропаганді. Нашою програмою ми перев'язуємо їм рани, а культурною зброєю боремося за уми наших народів, — коментує Тетяна Станева. — Обрані фільми — не тільки про наш сьогоднішній біль, а й про переосмислення та оплакування нашої болючої історії, зцілення давніх травм. У цих стрічках кожен упізнає себе й замислиться про свою ідентичність. Я впевнена, що сукупний досвід народів з усієї планети може дати відповіді на болючі запитання. Наша п'ята ювілейна едіція проб'є шлях до емпатії та взаєморозуміння, створить такий необхідний нам сьогодні міжкультурний діалог. Катарсис, терапію і зцілення збереженою пам'яттю і набутим людством досвідом ми вам обіцяємо».

Важливими у фестивальній програмі є обговорення «Культурна спадщина національних меншин — цінний ресурс культурної дипломатії» і «Національні будителі/лідери та історія. Що спільного між Україною та Болгарією?».

Фільмом-закриттям обрали ігрову ізраїльську стрічку режисерки Айелет Менахеми «Сім бла-

Символами фестивалю «ОКО-2024» стали Тарас Шевченко та Христо Ботев.

Фото з сайту okofilmfest.com.ua.

Фільм «Солдатик» із фестивальної програми «ОКО-2024» можна подивитися онлайн.

Фото з ukr.net.

гословень» (2023). Це кіно стало справжньою національною сенсацією минулого року, коли здобуло 11 кінопремій «Офір», включно зі званням найкращого фільму року, на церемонії вручення нагород Ізраїльської кіноакадемії. Цей фільм був офіційною заявкою країни в міжнародну секцію на премію «Оскар»-2024. «Сім благословень» — трагіко-

медія про тиждень святкових родинних вечерів після ізраїльсько-марокканського весілля. Звісно, на порядку денному в героїв не тільки радість, а й сімейні образи, з'ясування стосунків та рефлексія над травмами — тобто цілий букет, у якому розкривається зіткнення культур і поколінь. В Україні та Болгарії показ цієї стрічки буде прем'єрним. ■

Тетяна РУДЕНКО

ART-ПРОСТІР

Містерія кольорів та стилів

Понад 180 картин Івана Марчука представлено на виставці у Києві

У Музеї історії міста Кисва до 29 вересня триває виставка-ретроспектива «Іван Марчук. Космічна містерія життя». Уже за перші 10 днів роботи вернісажу відомого художника у серпні його відвідали майже 4 тисячі поціновувачів творчості митця, якого часто називають генієм.

Проект «Космічна містерія життя» представляє творчий доробок митця від ранніх картин 1960-х років та ключового циклу майстра «Голос моєї душі» до акварельних композицій, створених художником за останні два роки під час вимушеної еміграції через повномасштабне вторгнення росії.

У відвідувачів є змога переконатися, що 15 циклів автора — це 15 різних Марчуків в одному музейному просторі. На виставці представлено понад 180 картин: медитативні пейзажі українського села, реальні та фантастичні квіти, абстрактні сюрреалізм, феєричні експресії, самобутні «залпонтані» натюрморти. А ще кераміка. Роботи для виставки надали сім музеїв України та понад 20 приватних колекціонерів.

Іван Марчук народився 12 травня 1936-го в селі Москалівка на Тернопільщині. 1964-го закінчив відділення кераміки Львівського інституту при-

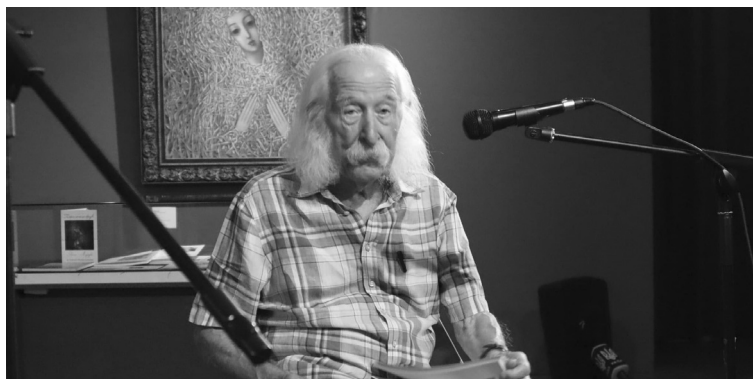
кладного мистецтва. До 1984 року працював в Інституті надтвердих матеріалів і на Київському комбінаті монументально-декоративного мистецтва. 1989-го емігрував, жив та працював в Австралії, Канаді та США. У 2001-му повернувся в Україну.

Митець написав понад п'ять тисяч картин. Їх представляли на понад 200 персональних виставках. У його творчому доробку нараховується 15 циклів, наразі працює над 16-м, малюючи із заплещеними очима. Лауреат Шевченківської премії, народний художник України, кавалер ордена Свободи та відзнаки президента України «Національна легенда України», член «Золотої гільдії» Міжнародної академії сучасного мистецтва в Римі. Прізвище Івана Марчу-

ка є у списку «100 геніїв сучасності» британської газети The Telegraph.

Винайшов авторську техніку живопису «пльонтанізм». Цей стиль подібний до мержева з найтонших мазків, надає картинам об'ємності, створюючи ілюзію динамічного світла грою відтінків.

Уляна Каранко так описує відвідини виставки: «Зануритесь у в'язкий кисіль буденності, бовтатись у ньому до гидкої втоми чи обрати собі кольоровий фреш? Фреш — то про свіжість, смак, наповненість, колір і атмосферу. Ви також можете встигнути доторкнутись до космічної феєрії і почимчикувати стежками, дорогами фантазійної уяви генія. Побудете пілігримами ментального автобану творчого здобутку «Іван Марчук. Художник», навіть якщо ви вже ба-

Іван Марчук, «Космічна містерія життя».

Фото Музею історії міста Кисва.

чили його роботи, як я. Те, чого не буде багато. Хитросплетіння кольорів, мазків, ліній, шарів фарби, які ще «вчора» митець вкладав на полотно чи папір. Химерні привиди, ворожка, груші, що не груші...».

На відкритті виставки художник не завітав, утім за участі маестро в музеї презентували викарбувані Національним банком України пам'ятні монети «Пльонтанізм» (Іван Марчук), присвячені унікальній техніці живопису художника.

На монеті зображено фрагмент картини «Пробудження», створеної Іваном Марчуком на Мангеттені у Нью-Йорку 1992 року, після проголошення Незалежності Украї-

ни. Робота залишилася у США, є світлина, де Іван Марчук прощається з нею. Картина символізує пробудження України, її силу та енергію.

Мотивом дизайну аверсу срібної монети стало коло, що асоціативно нагадує сонце як символ джерела життя, енергії та розвитку. Аверс монети з нейзильберу повторює загальну стилізовану композицію аверсу срібної монети. На обох зображено образ дівчини з блакитно-жовтою стрічкою на голові. Вона стоїть на тлі квітучого безмежя рідних просторів, символізуючи пробудження України. Ці пам'ятні монети продовжують серію «Українська спадщина». ■

■ ПРЕМ'ЄРА

Межі доброго смаку

«Весілля Фігаро» на київському Подолі: як в найкращих театрах Європи, але українською

Михайло ПЕРЕЯСЛАВЕЦЬ, театрал

Київська опера на Подолі не зраджує своїй традиції: попри всі труднощі воєнного часу, її новий, 43-й, сезон відкрито черговою прем'єрою, знаменитою оперою Вольфганга Амадея Моцарта «Весілля Фігаро». З двох десятків опер, що їх залишив нам композитор, цю, написану на сюжеті дуже «свіжої» тоді (та ще й забороненої з політичних причин у Відні) славотної комедії Бомарше, виконують у світі найчастіше, бо тут є все, що приваблює в комічній опері: справжнє буйство прекрасної музики, поєднане з набором неймовірних і вишуканих комічних ситуацій (лібретист Лоренцо да Понте недарма мав славу одного з найкращих тодішніх європейських літературів).

Публіка, що зійшлася на прем'єрні покази 7-го та 8 вересня, могла оцінити це повною мірою: за ще однією доброю традицією театру, ретельно підтримуваною його директором і художнім керівником Петром Качановим, прем'єра відбулася українською мовою в перекладі Максима Стріхи. Тож усі життєві пертурбації та блискучі жарти на сцені негайно знаходили живий відгук у залі.

Опера — жанр складний і синтетичний. До створення вистави долучився цілий шерег знаних і молодих митців, серед яких першою слід назвати нашу відому диригентку Аллу Кульбабу, під паличкою якої оркестр

звучав справді «по-моцартівськи». А режисура Віталія Пальчикова була далекою від статичних дійств, які домінували на світових оперних сценах ще кілька десятиліть тому.

У цій пронизаній пластикою виставі кожна деталь мала своє значення. Артисти грали щомиті — не лише співаючи, а й супроводжуючи власними мізансценами репліки та арії колег. Виявляється, оперним солістам до снаги зграбно рухатися й танцювати, якщо треба — співати арію, роблячи стійку на руках чи сідаючи в шпагат, і навіть професійно зваблювати (у вельми еротичній, але без жодного виходу за межі доброго смаку вокально-балетній сцені на початку заключної картини).

А коли на тлі знаменитої арії Фігаро «Годі вже вітрогоном взятим...», зверненої до Керубіно, що з волі Графа мусить рушити в полк, розгортається ціла картина ВЛК, що неодмінно визнає героя придатним, слова «Близько слава вояка!» несподівано набувають нового, дуже сучасного звучання.

Режисуру й музику підтримують стильна хореографія Дарії Вознякowsької, костюми Дмитра Куряті, лаконічна й водночас вигадлива сценографія Пилипа Нірода — представника вже третього покоління нашої відомої династії художників сцени. Як завжди, чудово звучав хор театру під керівництвом Анжели Масленнікової.

Чільні партії Фігаро й Сю-

занни виконали упродовж обох прем'єрних вечорів Олександр Кирєєв та Ганна Шевченко. Рухливий баритон Кирєєва легко долав усі труднощі вокальної партії, а ось сценічно артист ліпив мудрого Фігаро, тертого і битого життя, який дуже цінує щастя, до якого йому лишається тільки один крок, але яке щомиті може втекти.

Його партнерка Шевченко «виліпила» образ розумної і сильної дівчини, здатної будувати й втілювати складні плани заради того ж таки омріяного щастя. А знаменита арія Сюзанни на початку четвертої частини стала однією з кульмінацій вистави (виникає тільки запитання: чи до снаги співацькі з тендітною фігуркою буде виконувати її під потоком води взимку, коли температура в залі буде далеко не такою комфортною?).

В обох прем'єрних виставах співали також і Артем Курінний (Граф) та Катерина Ясенчук (Графиня). Молодий баритон Курінний ліпить образ пана, який сам заплутався у власному «лібералізмі» і шкодує про те, що колись скасував феодальне «право першої ночі». Він — розпущений, цинічний, але водночас не позбавлений шарму. На тлі його зрад справжнього зіркою стає Ясенчук, — покинута, але сильна й приваблива жінка, яка, попри все, вірить у можливість настання нового життя (хоч водночас і сама ризикує кокетує з пажем Керубіно).

«Весілля Фігаро» українською.
Фото Київської опери.

Театр на двох прем'єрних показах вивів на сцену двох дуже різних Керубіно високого класу — сопрано Наталю Чепченко і мецо-сопрано Марію Антонєвську. Обидві чудово впоралися з вокальними труднощами партії й виліпили яскравий образ юного «життєлюбця», що закохується в кожну жінку (і не без взаємності). Мені важко віддати перевагу якійсь із молодих співачок, як важко віддати перевагу й одній із двох Марцелін: Дарії Назимчук чи Вікторії Осадчук.

Переконливий образ Бартоло (не такого загалом і поганого чоловіка) створили досвідчений Андрій Гонюков і молодий Владислав Фомінін. Недолугого, вічно нападпитку садівника Антоніо втілили Олексій Піголенко та Михайло Нагорний, а його метку і зворушливу дочку Барбаріну — Яна Ілларіонова і дебютантка театру Ангеліна Вовченко. Підступного дона Базіліо в обидва вечори виразно проспівав Данило Коток, а корумпованого (сучасною мовою!) суддю Дона Курціо — Олександр Монастирський та Ярослав Комарницький. Певен, цей образ теж запам'ятався слухачам.

Обидва прем'єрні покази закінчилися тривалими оплесками й морем квітів. Вистава вийшла елегантною і стильною, немов на найкращих сценах Європи, але зрозумілою для наших слухачів — бо україномовною.

...У розмовах у фойє по виславах лунало й запитання: цікаво, коли незаперечний успіх україномовних вистав Київської опери на Подолі спонукає нарешті й керівництво Національної, Львівської та Одеської опер повернутися до практики виконання класичних опер (для початку бодай комічних) в українських перекладах? Адже корпус цих перекладів створили свого часу такі визначні майстри українського слова, як Микола Вороний, Людмила Старицька-Черняхівська, Павло Тичина, Максим Рильський, Микола Бажан, Борис Тен, Євген Дроб'язко, Микола Лукаш.

Наша публіка була б у більшості своїй, безумовно, вдячна за такий крок. Ну а поки вона не надто охоче відвідує вистави, де звучить незрозуміла для неї італійщина і чар іскрометних реплік героїв безнадійно пропадає. ■

Свдокія ФЕЩЕНКО

Увага українців у ці дні сконцентрована на кінофестивалі Toronto International Film Festival, який проходить у Канаді з 5-го по 15 вересня. Безперечно, є успіхом те, що показують серед десятків інших кінострічок бельгійсько-українську науково-фантастичну комедію «Ти — космос» Павла Острікова.

Також у фестивалі бере участь копродукція України та США, документальний фільм «Віктор» французького режисера-документаліста і оператора Олів'є Сарбі. Його головний герой живе з матір'ю в Харкові — місті, яке охоплює війна...

У межах основної програми фестивалю відбулася світова прем'єра фільму «Під вулканом» про українську родину, яка за кордоном уміє перетворюється з туристів на біженців після 24 лютого 2022 року. Одну з головних ролей зіграв Роман Луцький.

Утім напругу викликає північноамериканська прем'єра фільму «Росіяни на війні» (Russians at war), виробниками якого зазначені Канада і Франція, а режисеркою є Анастасія Трофімова, яка показує в кадрі свій російський паспорт. На сайті фестивалю зазначено, що вона народилася в Москві та отримала освіту в Торонто, веде хроніку конфліктів в Іраку, Сирії та Демократичній Республіці Конго. Зазначають, що раніше працювала продюсером і перекладачем іменитих закордонних медіа. Проте жодної згадки, що місцем роботи був і пропагандистський російський

■ РЕЗОНАНС

«Людяна» агресія

Українці закликають засуджувати злочини російської армії, а не виправдовувати їх пропагандистським кіно

канал Russia Today, який заблоковано після повномасштабного нападу РФ на Україну, зокрема у країнах Євросоюзу та Канади.

Цей фільм буквально днями, 5 вересня, показали у позаконкурсній програмі Венеційського кінофестивалю в Італії. Зміст та акценти документальної стрічки вразили незаангажованих глядачів прагненням показати «людяність» нападників. І це дає підстави вважати стрічку пропагандистською.

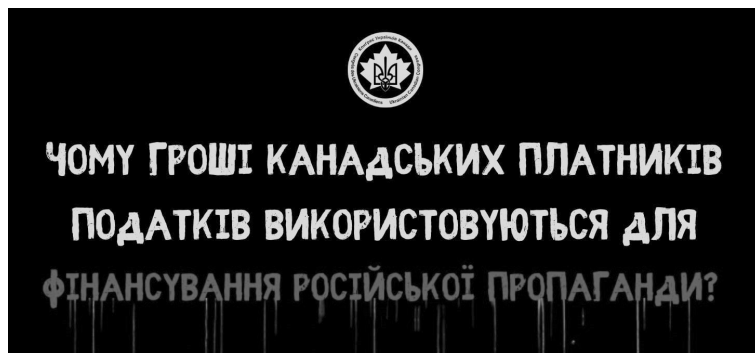
«Демонстрація цього фільму у Венеції та запланована прем'єра в Торонто — це образа жертв війни, розв'язаної РФ проти України. Він викривлює реальність російської агресії та слугує для Кремля інструментом пропаганди», — заявили в МЗС України.

У відомстві також закликали припинити спроби надання російській міжнародній культурній сцені, яку країна-агресор використовує для відбілювання своїх злочинів. «Російські солдати, які вчиняють звірства в Україні, мають отримувати слово не на престижних кінофестивалях, а на лаві підсудних», — йдеться у заяві.

Кінокритик Юлій Швець,

який подивився фільм у межах Венеційського кінофестивалю, коментує для читачів «України молоді»: «Аби якось «продати» цю нехитру історію з трансформацією ката в жертву, авторка спекулює на бажанні нашому і західного глядача зазирнути на дно душі діявола, яким є чи не кожен росіянин зі зброєю на українській землі, й — о диво! — знайти там чистої води людяність. Після всіх недолюблених виправдань своєї присутності на війні росіянин, якого після невдалої атаки «бандерівці» не добили (бо він, хитрун, прикинувся мертвим), вже твердо знає, за що, коли оговтається, знову буде воювати: він мститиме за друга, до якого українці не проявили милості. Завіса: ціль і виправдання російської агресії знайдено».

Скасувати покази стрічки «Росіяни на війні» пропагандисти з Russia Today Анастасії Трофімової закликав Конгрес українців Канади. Також вимагають від уряду Канади та влади Онтаріо негайного розслідування того, чому гроші канадських платників податків були використані для фінансування російської пропаганди. За даними КУК, цей до-

Конгрес українців Канади вимагає розслідування.
Фото з сайту usc.ca.

кументальний фільм отримав фінансування в 340 тисяч канадських доларів (250 тис. 358 доларів США) від Канадського медіафонду, публічно-приватного партнерства, яке підтримує міністерство спадщини Канади.

Легендою називає Юлій Швець нав'язування режисеркою історії, що вона випадково познайомилася в потязі з бойовиком і напросилася до нього «на передок», де провела сім місяців у складі чинної російської армії поза увагою командування і гебістів. Сама чи разом зі знімальною групою міноборони — не уточнює, розповідає Юлій Швець. І деталізує, за побаченням фільмом: «Жила в будинках, відібраних в українців, харчувалася вкраденим, утім жодного військового злочину, вчиненого російськими вояками, не углядела. Й ніхто з вищого командування нападницької армії її не побачив за весь той час — просто сміх та й годі».

Режисерка не змогла б переконати з російським військовим

підрозділом на окупованій українській території протягом 7 місяців без дозволу та підтримки окупаційної влади та дозволу російської держави — так вважають і в Конгресі українців Канади. Конгрес звертався до організаторів Міжнародного кінофестивалю в Торонто ще у серпні. «При погодженні фільмів для показу кінофестиваль зобов'язаний переконатися, що стрічка не була створена з порушенням законів країни, де знімалася, або канадського законодавства», — наголосили в КУК та нагадали, що Трофімова незаконно перетнула український кордон, порушила закони України та санкційне законодавство Канади.

Усього заплановано 4 покази фільму «Росіяни на війні» у межах Toronto International Film Festival. Перший — уже 10 вересня. Українці в Канаді мають намір бойкотувати сеанс. Свій протест заявили Держкіно України, депутати Верховної Ради, дипломати, письменники, кінемаграфісти. ■

Дарка КОХ

Словосполучення «галицькі плячки» стало вже мемом, брендом, міфом, а взагалі-то просто надзвичайно смачним, вигадливим, креативним, красивим десертом, яким залюбки ласують і вдома, і в гостині, і в кав'ярнях, і в мережових крамничках. Подорожуючи Галичиною, ви просто зобов'язані скуштувати бодай шматочок цих пирогів (які й пирогами назвати важко, адже це витвори мистецтва!), щоб зберегти для себе не лише смак, а й солодкі спогади про цю багату митцями, майстрами, історичними пам'ятками й просто чудовими людьми землю.

От і я, будучи у Львові, провідала родину, скуштувала новий (принаймні для себе) плячок і не могла втриматися, щоб не попрохати у своєї цюці Стефи рецепт цього неймовірно смачного, невагомго і красивого десерту. Спішу поділитися з вами.

«Червоний оксамит» — любов з першого кусника. Хотілося вірити, що й цей чудовий рецепт вигадали галичани, але ніт. Виявляється, це витвір американських кулінарів початку минулого століття! Та, мабуть, без фантазії наших газдиньок також не обійшлося, адже класичний «Оксамит» роблять без будь-яких фруктових прошарків, але, будьте певні, від цієї нотки кислоти плячок тільки вииграє. Отож до справи.

Ми будемо готувати не плячок, а торт «Червоний оксамит» — так він виглядатиме урочистіше й імпрезантише. Отож для коржів нам знадобляться: 350 г борошна, 300 г цукру, 250 г кефіру, 300 г рафінованої дезодорованої (без запаху) олії, 3 яйця, 1 чайна ложка з чубком розпушувача, 1 ч. л. з чубком соди, 2 ч. л. харчового барвника червоного кольору, — ч. л. солі. Усі рідкі продукти, а також яйця мають бути кімнатної температури.

Для початку всі сухі інг-

редієнти змішуємо у глибокій мисці. Потім додаємо олію, ретельно вимішуємо, щоб не було грудочок, додаємо кефір та барвник (якщо не знайдете барвника, то можна замінити його соком буряка чи моркви, але тоді це вже буде не червоний, а якийсь інший оксамит). Коли тісто стане однорідним після вимішування, залишаємо його підходити (це процес реакції соди й кефіру, виділення бульбашок і «набухання»), щоб коржі були легкі й невагомні, мов хмаринки).

Тим часом вмикаємо духову шафу прогріватися при температурі 180 градусів, а самі збиваємо білки до стійких піків. Додаємо цукор, ще збиваємо, додаючи по одному жовтку, аж доки маса не збільшиться вдвічі, а потім легенько змішуємо яєчну масу з тістом, яке вже «набралося» бульбашок.

У дві роз'ємні форми діаметром 18 см кладемо на дно пергаментний папір і виливаємо тісто, ставимо у духову шафу. Випікаємо приблизно 25 хв., а потім пробуємо дерев'яною шпажкою на готовність. Можливо, доведеться потримати в духовці трохи довше — все залежить від вашої плити.

Готові коржі, не розмикаючи форму, ставимо на мокрий рушник (так краще відшарується низ коржів) і залишаємо вистигати. Уже холодні коржі виймаємо з форми, зрізаємо нерівні верхечки (вони знадобляться нам для прикрашання торта), розрізаємо навпіл і загортаємо у харчову плівку, щоб вони не пересихали, а навпаки, щоб волога в них рівномірно розподілилася.

Доки наші коржі «відпочивають», готуємо сирний крем: беремо 250 мл дуже жирних вершків (не менше 33 відсотків), 250 г вершкового сиру, 5 ст. л. цукрової пудри. Спочатку збиваємо холодні вершки разом із цукровою пудрою, доки вони не збільшаться вдвічі в об'ємі, потім додаємо крем-сир і все добре

■ ГАСТРОТУР

Червоне — то любов...

Смачна Україна, або Кулінарна палітра Батьківщини

«Червоний оксамит» гастрономічної пристрасі.
Фото з сайту «Кондішоп».

вимішуємо, щоб наша кремова маса стала однорідною.

Цим кремом змащуємо кожен корж, не забуваючи залишити половину й для оздоблення торта — ним покриваємо верхечок і його боковини. Потім подрібнюємо зрізані верхечки коржів на крихту і притрушуємо ними увесь торт — так він стає ніби оповитий червоним оксамитом. Зверху прикрашаємо його квіточками чи хвильками з крему — кому на що стане фантазії. Взагалі-то класичний «Оксамит» має бути суто білим (тобто покритий просто кремом), але з червоною крихтою він виглядає ефектніше.

Не бійтеся фантазувати!

І ще один нюанс, якого немає в оригінальному рецепті торта, — це фруктовий прошарок. Він надає десерту особливого смаку, кислоти, яка підкреслює ніжну структуру крему, тож раджу іноді відходити від канонів і вносити авторські штрихи.

Отож беремо 300 г свіжих чи заморожених фруктів — полуницю, а ще краще порічки (в них багато пектину і прошарок буде щільнішим), проварюємо їх із 70 мл води, потім перебиваємо блендером. Порічки після цього краще перетерти кризь сито, щоб не було насіннок. Ще раз ставимо на вогонь, додаємо 50—70

г цукру (хто любить кисліше — 50 г) і проварюємо, доки не розчиниться цукор. Тим часом 10 г желатину заливаємо водою і чекаємо, поки він набухне, а потім змішуємо з провареними фруктами.

У форму, трохи меншу за діаметром, ніж та, в якій пекли коржі, виливаємо фруктове желе і даємо йому застигнути. Із зазначеної кількості ягід вийде два такі желе, які можна викладати поверх коржа, а потім — крем.

Дехто робить і лимонне желе, що також дуже смачно, але ж у нас червоний оксамит, тож і прошарок має бути червоним. ■

Зеня ЗВАРИЮШКА

Ми настільки звикли в нашому раціоні до помідорів, що навіть не замислюємося над їх походженням і тим, яким чином вони потрапили на наш стіл і хто завіз їх на наш континент. І тут нам у пригоді стають історички, які запевняють, що «чі-томатль», тобто великий фізаліс, потрапив у Європу завдяки Колумбу з Центральної та Південної Америки. Відтоді ця ягода (а томати — це, власне, ягоди) є невід'ємною частиною нашого раціону.

Ще в XV столітті італійський ботанік та лікар П'єтро Андреа Матіолі (до речі, саме на його честь назвали запашну квітку матіолу) розповів світу про цю дивовижно корисну і смачну ягоду, назвавши її romi d'ogo, що означає «золоте яблуко». Що й казати, ці ягоди й справді золоті, бо без них не обходиться майже жодна італійська страва — чи то піца, чи паста з соусом із томатів, чи брускетта, вони стали основою основ гастрономії Апеннінського півострова.

Що ж, пропоную вам дуже просту в приготуванні, але дуже вишукану страву саме з італійських записничків, яку порадила моя приятелька, котра давно проживає на Апеннінах. Ця закуска стане у пригоді, й коли до нас несподівано прийшли гості, і коли

■ ВЕЧЕРЯ «РОМАНТИК»

«Золоті яблука» Колумба,

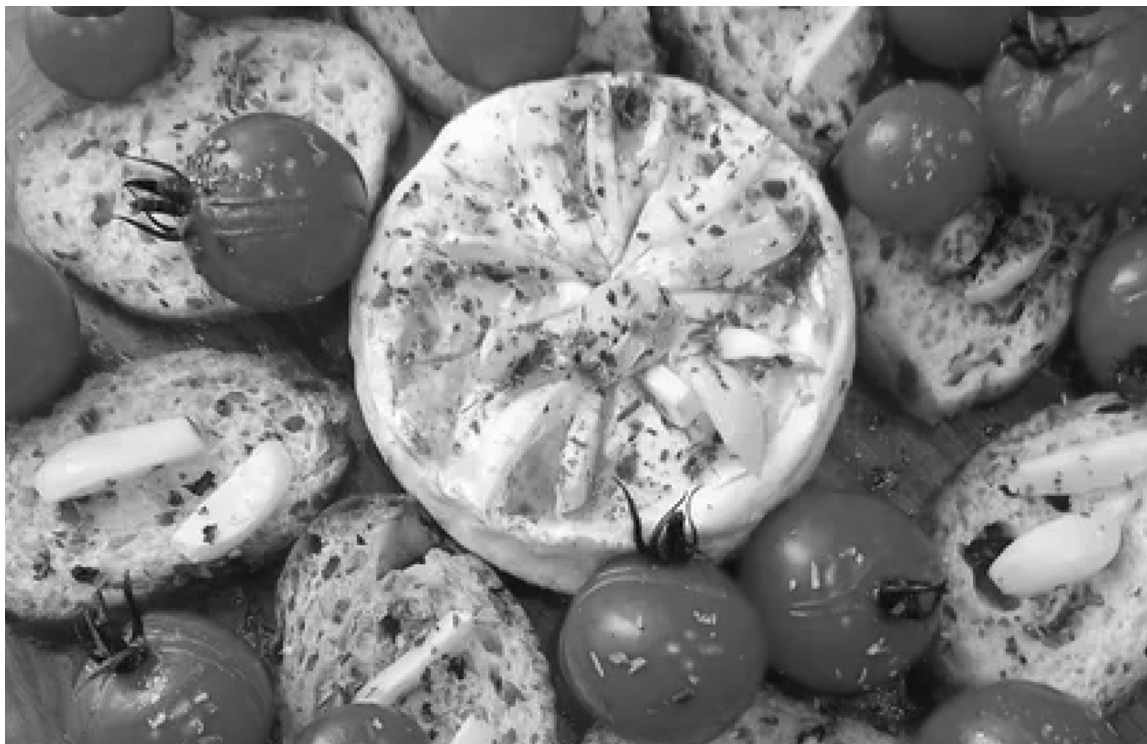
або Ягоди на будь-який смак

хочеться романтичної вечері з келихом прохолодного вина. Для цього вам потрібно зовсім небагато часу і небагато продуктів.

Беремо жменю коктейльних або помідорів чері, кружальце сиру камамбер, оливкову олію, італійські чи прованські трави, зубок часнику, багет або чіабату, кунжутне насіння. Починаємо чаклувати: часник вичавлюємо до чашечки з олією і змішуємо, нарізаємо багет (або чіабату) на шматочки. Сир нарізаємо на сегменти, але так, щоб кружальце не розпадалося.

Тепер викладаємо все на форму для запікання: посередині сир, довкола нього викладаємо помідори (можна розрізати навпіл), далі — шматки хліба, все це посипаємо травами, насінням кунжуту та скроплюємо олією. Ставимо закуску в розігріту духовку (десь приблизно 180 градусів) на 20 хвилин (пильнуйте, щоб не підгоріло, а лише зарум'янилося).

Ось і все — смачна ароматна закуска готова. Тепер наливайте келих вина і розкошуйте! ■

Смачна й вишукана італійська закуска.
Фото автора.

СПОРТ

Сергій Ребров
головний тренер національної збірної України з футболу

«Якщо ми мали перевагу в грі з Албанією, але поступилися, це означає, що команди приблизно одного рівня. Тому важливо концентруватися на кожному епізоді гри».

Григорій ХАТА

Виступ національної збірної України на футбольному чемпіонаті Європи-2024 відверто не вдався. Але відчуття невдоволення й гіркоти, котре залишив після себе той турнір, швидко забулися. Однак на старті Ліги націй-2024/2025 «синьо-жовті» знову розворушили старі спогади. Відкриваючи новий сезон у Дивізіоні В, українські збірники уперше в історії протистоянь програли Албанії — 1:2. «Так грати не можна. Концентрацію потрібно зберігати впродовж усього поєдинку», — заявив після невдачі президент УАФ Андрій Шевченко.

Підбиваючи підсумки Євро-2024, де українській збірній не вдалося вийти з групи, виконком УАФ одногосно висловив довіру та підтримку тренерській команді Сергія Реброва. Роботу зі збірною в тому відбірному циклі наставник розпочинав не від самого початку й просив надати йому можливість у повному обсязі підготуватися до наступного випробування. Втім на початку нової турнірної дистанції, кінцевою метою якої є фінальна частина ЧС-2026, виринули старі проблеми.

Перед грою з Албанією знову були високі передстартові очікування, по ходу зустрічі наші збірники вже традиційно переважали суперника у володінні м'ячем, але в підсумку стався черговий провал.

Своєю невиразною грою вітчизняні збірники б'ють не тільки по серцях своїх шанувальників. Їхня посередня гра ставить у незручне становище поважних футбольних особистостей, які останнім часом пробують себе в ролі прогнозистів. Ну, приміром, матч проти Албанії розбив на друзки передбачення знаного наставника Мирона Маркевича, котрий прогнозував мінімальну перевагу збірної України над Албанією.

«Думаю, що наші хлопці виграють із різницею в один гол. Рахунок буде або 1:0, або 2:1 на користь України. Маємо переважати», — говорив Маркевич

Вочевидь, знаний наставник виходив із передбачень, що приїзд до збірної найкращих вітчизняних футболістів автома-

■ ФУТБОЛ

Ухилянти не виграють

У нове турнірне випробування футбольна збірна України вирушила зі старими проблемами

У Празі, на старті Ліги націй, національна збірна України вперше в історії прогала збірній Албанії.
Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

тично зробить їхню команду генератором переможного результату у двобої з відносно посереднім опонентом. Але красивий пазл із зірковою комбінацією гравців вдалося скласти хіба що у віртуальному світі. У реальності ж, як згодом і зазначив сам Маркевич, гра «синьо-жовтих» проти албанців складалася з «повільних дій, нехитрих ходів та небажання грати у відборі». Ось, власне, той набір, який зробив різницю між справжнім результатом та приближеною до ідеалу прогнозованою картинкою.

Очевидно, що простого приїзду до та-

бору збірної всіх найкращих виконавців для досягнення переможного результату недостатньо. І навряд чи причину поразки албанців варто шукати у відсутності на полі травмованих представників атакуючої лінії — форварда «Роми» Артема Довбика та півзахисника «Челсі» Михайла Мудрика.

«Були окремо створені моменти, але єдиної команди на полі дійсно не було», — Сергій Ребров без проблем побачив головний недолік. — Зараз питання навіть не про нашу атаку, а про оборону. Як ми можемо з трьох контратак пропускати два

м'ячі? Треба було всією командою оборонятися в другому таймі, не давати створювати такі моменти».

А тим часом Йозеф Сабо, з яким у 1998 році збірна України хоч і важко, але двічі у відборі на ЧС-2000 перемогла албанців, не стримував емоцій. Традиційно у моменти надмірного хвилювання у ньому все кипіло. «Мені соромно і боляче за гру збірної України! Пів ночі не спав — ходив туди-сюди, переживав! Не очікував такого. Ну не треба звеличувати наших футболістів і ліпити з них зірок! А то як послухаєш, то Шапаренко мало не в «Реалі», Судаков — у «Ювентусі», Ванат — у «Барселоні»! Ну куди їм?! Вони у футбол не вміють грати!» — наголосив Сабо.

Водночас на захист команди став її ветеран. Перед матчем другого туру Ліги націй — проти Чехії — Андрій Ярмоленко заявив: «Не треба на всіх нас накидатися, ми приїжджаємо і хочемо показувати найкращий футбол. Ви маєте зрозуміти, що вже всі збірні навчилися грати у футбол. Вже немає легких ігор. Та збірна Албанії, яка була п'ять років тому, — це вже зовсім інша команда. Вони показали це своєю грою на Євро, підтвердили свій рівень грою проти нашої команди. Ми всі віддали максимум сил, але це футбол. Потрібно з таких матчів робити висновки та рухатися далі».

Мабуть, таки варто визнати, що рівень збірної Албанії, котру нині очолює бразилець Сільвінійо, за минулі роки відчутно зріс. А от що в цьому контексті можна сказати про українську національну команду?! У матчі проти чехів, які, до слова, свій стартовий поєдинок ЛІН розгромно програли грузинам (1:4), вітчизняні збірники мають дати свою відповідь. ■

■ ПАРАЛІМПІАДА

Разом — сила

Українські паралімпійці вшосте поспіль фінішували у топ-10 медального заліку

Олексій ПАВЛИШ

Із завершенням Паралімпіади олімпійський цикл 2020-2024 офіційно завершений — Париж передав естафету Лос-Анджелесу, який прийматиме Ігри у 2028 році. Як і наші олімпійці, українські паратлети на головних іграх чотириріччя показали добрий результат, зважаючи на велику війну.

«Синьо-жовта» збірна ушосте поспіль фінішувала в топ-10 медального заліку літніх Паралімпіад: цього разу українці стали сьомими із 82 медалями, з яких 22 — золоті. Так, 82 нагороди — найгірший результат за останні 16 років: меншу кількість медаль (74) наші паратлети здобували ще на Іграх у Пекіні. Проте, за словами президента Національного комітету спорту інвалідів Валерія Сушкевича, сьоме місце за якістю нагород і п'яте за їх загальною кількістю — гідний результат, з огляду на негативний вплив повномасштабної війни на підготовку.

Майже половину всіх медаль — 40 — Україні принесли плавці: за кількістю нагород вони поступились лише китайцям. Найтитлованишим і серед плавців, і серед усіх наших паратлетів став Андрій Трусов, в

активі якого — два «золота» та три «срібла». В останньому для себе фіналі — на 50 м батерфляем у класі S7 — Андрій фінішував першим із європейським рекордом.

«Це дещо неочікуване для мене «золото», адже до останнього моменту батерфляй у мене взагалі не йшов як дистанція. Ми його тренували, але все не вдавалося показати нормальних результатів. Тож я приємно здивований. Загалом на цих Іграх у мене дуже круті результати, я дуже задоволений», — оцінив свій виступ Трусов.

«Авжеж, я чекаю поїздки на Паралімпіаду-2028. У Лос-Анджелесі мені буде лише 28 років — це розквіт сил для спортсмена, найвищі результати. З нетерпінням, як спортсмен, чекаю поїздки у США», — поділився Андрій і планами на майбутнє.

Андрій Трусов — лідер за кількістю медалей серед українців на Паралімпіаді-2024.
Фото: sport.ua.

Ще одним героєм останніх днів Ігор у Парижі став представник настільного тенісу Віктор Дідух (клас MS8), котрий у фіналі у п'яти сетах здолав китайця Шуай Жао. До цього Віктор виграв командне «золото» у Ріо-2016, а також срібні медалі в одиночному та чоловічому парному турнірах у Токіо. У Парижі він також узяв «бронзу» в міксті разом з Іриною Шинкарєвою у класі XD17.

Ще одне «золото» виборов і Ігор Цвєтов у класі T35 (помірне ураження ніг), вигравши забіг на 200 метрів із найкращим часом у сезоні. Після другої золотої нагороди Ігор наголосив: поки в росії думали, що українські атлети не здатні повноцінно готуватися до Ігор у Па-

рижі, вони, попри складні умови, все ж могли це зробити і показати високий результат.

«Країна-агресор думала, що ми відпочиваємо у такий склад-

ний час. Що вони нас обстрілюють, а ми ховаємося, адже умови тренування досить складні були. Постійні обстріли, руйнування спортивних об'єктів — це дуже вплинуло на нашу підготовку. Але ми не здаємося і йдемо лише вперед. Бо разом ми — сила», — сказав Цвєтов.

В останньому фіналі Ігор Україна здобула медаль і у паверліфтингу — «срібло» у вазі понад 107 кг виборив Антон Крюков.

До речі, за здобуття медалей на Іграх-2024 українським паратлетам, як і олімпійцям, передбачені призові. Розмір призових ідентичний: за «золото» — 125 тисяч доларів, за «срібло» та «бронзу» — по 80 та 55 тисяч доларів відповідно. Найбільшу суму отримають представники збірної України у плаванні — 3,785 млн доларів. А загалом паралімпійцям виплатять 8,095 млн доларів. ■

■ ОГолошення

ТОВ «ТЕРРА ПРОЕКТ» 16 вересня 2024 р. о 10:00 годині буде проводити погодження меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) гр. Міненку Євгену Володимировичу для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд за адресою: вул. Потоцького Павла, 86 у Солом'янському районі м. Києва. Просимо суміжних землекористувачів: Жовнеровську Оксану (кадастровий номер 8000000000:72:503:0017), Горносталь Сергія Олександровича (кадастровий номер 8000000000:72:503:0019), Кошавко Устину Андріянівну (кадастровий номер 8000000000:72:503:0012) або ваших уповноважених представників бути присутніми для погодження меж земельної ділянки, згідно ст. 198 ЗКУ. У разі їх відсутності межі земельної ділянки вважатимуться погодженими.

АКТОРИ І РОЛІ

Як важливо бути серйозним

Драматичні роботи комедійних акторів

Вупі Голдберг.
Фото з архіву bb.lv.

Едді Мерфі.
Фото з сайту tz.de.

Марія ТКАЧЕНКО

«Таємне джерело гумору не в радості, а в смутку», — це слова Марка Твена. За аналогією можна припустити, що й джерело драми приховане десь у надрах комедії, і герої цієї добірки — вагомий доказ.

Джим Керрі, отримавши «Золотий глобус» у номінації «Найкраща драматична роль» у сатиричній антиутопії «Шоу Трумана», таки довів, що вмів не тільки кривлятися.

Одна з перших ролей Вупі Голдберг одразу принесла їй «Золотий глобус» у «драматичній» номінації та зробила претенденткою на «Оскар». Потім актриса змінила амплу на значно серйозніше, але образ Силії, яка пройшла через безодню страждань, назавжди закріпив Вупі в статусі видатної виконавиці.

Юрій Нікулін спочатку відмовлявся від ролі у драмі «Двадцять днів без війни», кажучи, що типаж не його і взагалі йому далі б у комедіях працювати. Але потім легко показав, що гумор, за який Нікулін полюбили глядачі, — лише мала частина його надприрод-

ного акторського дару.

Усі, хто дивився серіал «Офіс», вже ніколи не забудуть дивакуватого боса паперової компанії, що захоує в себе. У стрічці ж «Мисливець на лисицю» актор Стів Карелл перетворився до невпізнанності, і річ не лише у гримі: його персонаж, мультимільонер Джон Дюпон, — черствий та похмурий і ніколи не жартував.

Мелісса Маккарті зробила на своєму невігладливому комедійному образі гідну кар'єру, але й у драмі змогла показати, на що здатна. Роль письменниці-невдахи Лі Ізраель, яка підробляє листи покійних знаменитостей, принесла Меліссі одну з двох її номінацій на «Оскар».

Роль Білла Мюррея в «Труднощах перекладу» не можна назвати суто драматичною, адже в ній досить багато гіркої іронії. Але цей образ, звичайно, наскрізь трагічний, бо обіцяного героям фільму щастя, здається, так і не вийшло.

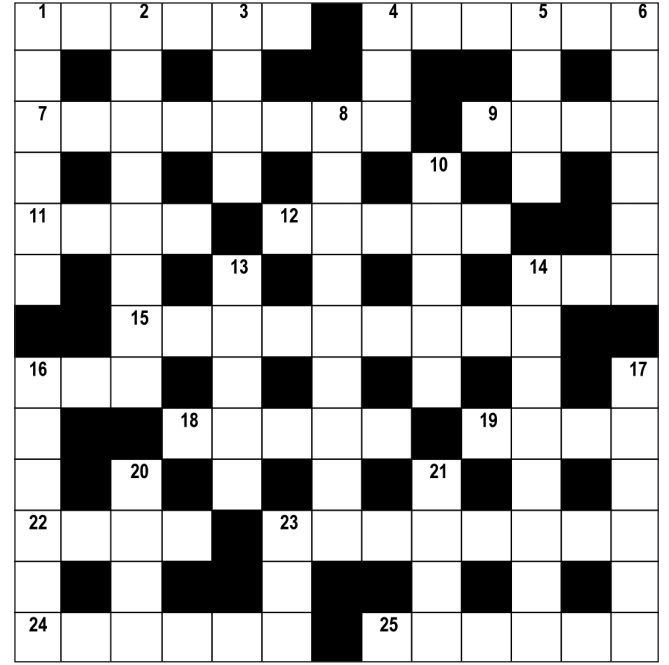
Робін Вільямс — еталонний приклад коміка, якому легко давалися будь-які жанри. «Куди приводять мрії» розповідає як чудову, так і сумну історію кохання, а по суті — іс-

торію життя самого виконавця головної ролі. Адже в житті Вільямс порівню складався з всепоглинаючого щастя і спустошливої туги.

Упродовж своєї більш ніж успішної кар'єри красуня Дженніфер Еністон нечасто турбувала себе зображенням у кадрі складних емоцій. Але, зігравши понівечену і ментально, і фізично жінку, що втратила сенс життя, вона продемонструвала тонке розуміння складної людської природи.

Продюсери дуже ризикували, беручи на роль людини, що втратила під час терактів 11 вересня дружину та дітей, Адама Сендлера (він в основному грав комедійні ролі). Престижних номінацій Адам за драматичну роль не удостоївся, але й не провалився, показавши на екрані розвиток персонажа.

Поганий фільм не робить хорошу гру актора в ньому менш гарною — це універсальне правило ідеально застосовується до «Містера Черча». Едді Мерфі все життя жартував про расові стереотипи, а в 2014-му раптом видав перформенс, після якого в ньому визнали великий талант. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №37

По горизонталі: 1. Ім'я молодшого сина Кайдаша. 4. Містечко на Львівщині, де розташований один із найбільших навчальних полігонів ЗСУ. 7. Сучасний український епатажний поет. 9. Літературне угруповання якого були Андрій Головка, Петро Панч, Докія Гуменна, Григорій Епик. 11. Французький футбольний клуб. 12. Німецька горілка. 14. Присноводна вусата риба. 15. Фахівець, який усе знає про птахів. 16. Один із київських князів, що правив до Олега. 18. Популярне єврейське чоловіче ім'я. 19. Першооснова всього в філософії. 22. Французький порт, найближчий до Британії. 23. Дрібне постукування м'ячем по підлозі у волейболі. 24. Лікувальна столова вода. 25. Корінь, який називають слов'янським женьшенем

По вертикалі: 1. Літній місяць. 2. Людина, яка допомагає іншим безоплатно. 3. Ворог заліза. 4. Український танцівник, суддя багатьох творчих шоу. 5. Образ, втілюваний актором на сцені чи в кіно. 6. Житло американських індіанців. 8.

Спосіб «раціонального використання» військовополонених у нацистській Німеччині. 10. Відросток на носі у півня. 13. Широкий гуцульський пояс. 14. Грошова одиниця середньовічної Англії. 16. Помічник священника у православній церкві. 17. Український смаколик із крутого тіста, підсмаженого у великій кількості смальцю. 20. Отруйний газ і речовина, яку застосовують для знезараження та відбілювання. 21. Верхній жіночий одяг у вигляді довгої корсетки, переважно з рукавами. ■

Кросворд №36 від 4 вересня

ПРИКОЛИ

Зима, мороз, військова частина.
— Рядовий Губін, яка погода на вулиці?
— Не можу знати, пане прапорщик.
— Ну так зніми градусник у казармі, винеси на вулицю і дізнаєшся.
— Так він же тільки вище нуля показує.
— Так перевірни його.

Начальник поліції каже підлеглому:
— Якщо ви ще раз обженете, злочинця, який тікає, на два квартали, я вас звільню.

— Принесіть мені, будь ласка, графин горілки і що-небудь на ваш смак.
— Так і запишемо: два графини горілки.

— Моно, я таки знайшла твою значку. Хіба можна такі гроші від дружини ховати?
— Але ж я збирав тобі на подарунок.
— І що ти хочеш купити на ці жалюгідні копійки?

— Я помітила, що останнім часом деякі чоловіки все частіше звертають на мене увагу.
— Розочко, це лікарі.

— Семене Марковичу, що мені робити? Моя Сарочка хоче, щоб я виконував подружній обов'язок щодня. А я вже підстаркуватий.
— А я вам казав: не беріть у дружини некрасиву жінку. Ніхто й ніколи вам із нею таки не допоможе.

ПОГОДА

12–13 вересня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненням, без опадів. Вітер північно-східний, 1-3 м/с. Температура вночі +19...+20, удень +24...+30. Післязавтра вночі +20...+21, удень +26...+31.

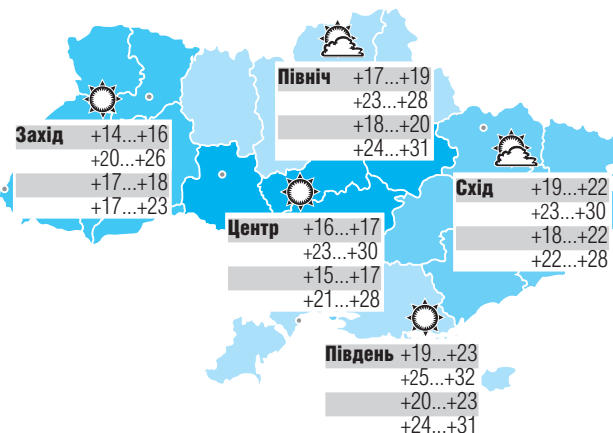
Курорти Карпат: хмарно з проясненням, невеликий дощ.

Славське: вночі +11...+14, удень +16...+23.

Яремче: вночі +10...+14, удень +16...+22.

Міжгір'я: вночі +11...+13, удень +17...+23.

Рахів: вночі +11...+12, удень +17...+22.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Берестейський, 50
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 0935171202 sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи: економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шанса». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві Зам. блок № 3009034 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 246
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168